

UNIVERZITA KARLOVA

HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

**Církev československá husitská v Praze – Vršovicích,
historie a současnost**

**The Czechoslovak Hussite Church in Prague – Vršovice,
past and present**

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

doc. ThDr. Kamila Veverková, Th.D.

Autor:

Jana Pokorná

Praha 2017

Poděkování

Poděkování patří vedoucí práce paní doc. ThDr. Kamile Veverkové, Th.D. za cenné rady a ochotu mi s prací pomoci.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce s názvem „Církev československá husitská v Praze – Vršovcích, historie a současnost“ je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu, citované prameny a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Současně dávám svolení k tomu, aby tato bakalářská práce byla umístěna v Ústřední knihovně UK a používána ke studijním účelům.

V Praze dne 15. 6. 2017

Jana Pokorná

Anotace

Předkládaná bakalářská práce se zabývá historií Husova sboru Československé církve (husitské) v náboženské obci Praha – Vršovice, se zaměřením na jeho vznik a vývoj. Zpracovává léta jeho existence od jeho založení roku 1930 a následně jeho fungování až do roku 2000, přičemž jsem se snažila uvádět i obecnější historické souvislosti a krátce zmínit i nedávnou minulost.

Jelikož je Husův sbor, jako každá jiná náboženská obec, utvářen jejími duchovními, kteří ovlivňují život věřících, vybrala jsme tři duchovní, kteří dle mého mínění nejlépe dokreslují postoje a názory duchovních Husova sboru. Tvář sboru je však také utvářena místem, kde se nachází, proto jsem věnovala samostatnou kapitolu budově Husova sboru.

Annotation

The submitted thesis deals with the history of the Czechoslovak Hussite Church in a religious community in the Vršovice district of Prague. I was focusing on its beginning and its development. The thesis contains analysis of Hussite Church's existence, since its founding in 1930 until the year 2000. I have tried to see it in the light of the historical events and at the end I added certain information about its recent history.

As the Hussite Church is like any other religious community moulded by its priests who influence the life of their flock of believers, I have chosen three important figures who, in my opinion well represent the attitudes and believes of Hussite Church's clerics. As the image of the Church is co-created by the site on which it is placed, I have therefore dedicated one chapter to the building of the Vršovice Hussite Church.

Klíčová slova

Náboženská obec, Husův sbor, Vršovice, Církev československá husitská, duchovní

Key words

Religious community, Hussite Church, Vršovice, The Czechoslovak Hussite Church, clerics

Obsah

Seznam zkratk	6
Úvod	7
1 Vznik Církve československé (husitské)	8
2 Husův sbor ve Vršovicích	9
2.1 <i>Historie objektu</i>	9
2.2 <i>Vybavení objektu a jeho financování</i>	11
3 Divadlo	14
4 Život v církvi	17
4.1 <i>Léta 1930-1938</i>	17
4.2 <i>Válečná léta 1939-1945</i>	20
4.3 <i>Poválečná léta 1946-1955</i>	25
4.4 <i>Roky 1956-1967</i>	30
4.5 <i>Roky 1968-1978</i>	36
4.6 <i>Roky 1979-1989</i>	43
4.7 <i>Roky 1990-2000</i>	50
4.8 <i>Nedávná současnost</i>	56
5 Bratři faráři	60
5.1 <i>Jaroslav Bendl</i>	60
5.2 <i>František Kalný</i>	60
5.3 <i>František Adámek</i>	61
Závěr	63
Summary	65
Seznam použitých pramenů, odborné literatury a odborných zdrojů	67

Seznam zkratek

CČS - Církev československá

CČSH - Církev československá husitská

ČSB – Česko sepisuje Bibli

ČSSR - Československá socialistická republika

ČSR - Československá republika

KSČ - Komunistická strana Československa

KSSS - Komunistická strana Sovětského svazu

NDR - Německá demokratická republika

NSR - Německá spolková republika

OKD - obvodní kulturní dům

ON - Obrana národa

ONV- Obvodní národní výbor

OSVO - Obec sokolská v odboji

PSO - Pražská stavební obnova

PVVZ - Petiční výbor „Věrní zůstaneme“

SNB - Sbor národní bezpečnosti

SSSR - Svaz sovětských socialistických republik

SRC - Světová rada církve

ÚR CČSH - Ústřední rada Církve československé

ÚVOD - Ústřední výbor odboje domácího

VB - veřejná bezpečnost

YWCA - Young Women's Christian Association - Křesťanské sdružení mladých žen

Úvod

Husův sbor v Praze 10, patří neodmyslitelně k části Vršovic, proto se v úvodu práce zabývám historií této pražské čtvrti, na jejímž území vznikl Husův sbor. Vzniku tohoto sboru věnuji následující kapitolu, kde popisuji jak vznik sboru samotného, tak vznik budovy, ve které dodnes sídlí. Jedná se o monumentální stavbu, stojící na Moskevské ulici č. 34, pocházející ze začátku 20. století. Objekt je jeden z prvních v Praze, na který byla použita stavební metoda předpjatého betonu. Tato budova, patřící církvi československé husitské, je kostel s obytnými prostory a divadlem s pohnutou historií. Jelikož informací o Jiráskovu divadlu, v současnosti nesoucím název Divadlo Mana, které by stály za zmínku, bylo mnoho, věnovala jsem mu samostatnou kapitolu.

Co se života náboženské obce týče, čerpala jsem především z informací zapsaných v *Kronice náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, jež byla během let sepsána mnoha bratry a sestrami této obce. Kdo konkrétní sepsal jakou část tohoto nečíslovaného rukopisu, není však dnes známo. Ve své práci jsem zmapovala život obce CČS(H) od jejího začátku až do roku 2000. Následně jsem se krátce věnovala nedávné současnosti. Zaměřovala jsem se na všední, náhlé i velmi vážné starosti duchovních a věřících, kteří překonali hodně překážek. Museli se totiž v každé době vypořádat s nelehkou finanční situací, čelit útrapám druhé světové války, perzekucím státní moci v padesátých letech a letech normalizačních. Historické události, charakterizující dobu byly také vodítkem pro rozdělení kapitol práce. Tyto události měly vliv na život náboženské obce i na život duchovních, ti zas měli vliv na své farníky. V Husově sboru se za jeho trvání vystřídalo několik bratrů farářů, někteří však byli tak nezapomenutelně spjati s náboženskou obcí CČSH, že jsem jim vyčlenila zvláštní kapitolu.

1. Vzniku Církvě československé (husitské)

Počátkem 20. století se v římském katolicismu v širším měřítku projevila latentní krize spočívající v pochybách o jasnozřivosti stanovisek a rozhodnutí 1. vatikánského koncilu. Pochyby o papežské neomylnosti, o nedostatečné vazbě katolické víry na biblické poselství a o spolehlivosti církevních postojů k minulosti i k přítomným otázkám lidstva apod., jež byly patrné v řadě evropských zemí, byly označeny za projevy modernismu a papežem tvrdě odmítnuty. Podobné rozpaky, rozmnožené o zjitřené národní a sociální pocity v českém prostředí, vládly i v části zdejšího katolického kněžstva a mezi obyvatelstvem. Bez ohledu na hrozící sankce vystupovali v tomto směru katoličtí kulturní činitelé a jednotliví myslitelé. Duchovní se organizovali ve stavovské kroužky nazývané klubem či ohniskem, aby tu sdíleli své starosti, publikovali své názory a hledali cesty k obnově zdejší církve. Tyto tendence se radikalizovaly koncem první světové války s dosažením československé státnosti v říjnu 1918. Když selhaly pokusy o smír s Vatikánem a ztroskotaly návrhy na církevní reformy, došlo v zemi k rozhodnutí osamostatnit Církev československou (8. ledna 1920).¹

Sídlo nově vzniklé CČS bylo umístěno v pražských Vršovicích. Vršovice jsou čtvrť v katastrálním území na jihovýchodě širšího centra, a jsou součástí městské části i městského obvodu Praha 10. Sousedí se Strašnicemi, Vinohrady, Nuslemi a Michlí. Osada Vršovice vznikla v souvislosti s osídlením údolí Botiče v době, kdy se na Vyšehradě usídlil první knížecí rod. Od roku 1088 byla vedena jako ves. Od roku 1885 byla tato ves již městečkem. V letech 1902-1921 byla městem. Roku 1922 byly Vršovice začleněny do Prahy. Roku 1921 měly 33008 obyvatel a roku 2001 jich bylo 37301.

Na území Vršovic, tak jako i v jiných čtvrtích Prahy lze nalézt církevní objekty. Zde se jedná o kostel sv. Mikuláše z roku 1374. Původně gotický kostel, barokně rekonstruovaný v roce 1704, na jehož místě stávala románská kaple Máří Magdalény z roku 1028. Pak je zde kostel sv. Václava, vrcholně funkcionalistické dílo architekta Josefa Gočára z let 1929-1930 a dále Husův sbor, moderní kostel církve československé husitské z roku 1930, postaven podle architekta Karla Truxy.²

---

¹ SALAJKA, Milan. *Portrét církve Československé Husitské1*. Praha: Blahoslav, 2007

² ŠPLÍCHAL, Bedřich. *Paměti obce Vršovické u Prahy, Vydáno na oslavu povýšení obce této na město*. Praha: Městské zastupitelstvo, 1902

2. Husův sbor ve Vršovicích

2.1 Historie objektu

Dne 1. dubna 1921 byl na shromáždění příslušníků Církve československé³ zvolen přípravný výbor. Na tomto shromáždění proběhla také první sbírka na stavbu vlastního sboru, o jehož realizaci zde bylo rozhodnuto. Náboženská obec CČS ve Vršovicích byla schválena Okresní politickou správou na Královských Vinohradech dne 11. října 1923, č. j. 23489/A.⁴

Ustavující shromáždění nové náboženské obce se konalo dne 20. října 1923, kdy byly také konány volby první Rady starších. O několik dní později, 29. listopadu 1923, bylo přikročeno k zajištění pozemku a vypracování projektu Husova sboru.

V roce 1925 byl projekt předložen patriarchovi Dr. Karlu Farskému⁵, který však s navrženým projektem nebyl spokojen a žádal, aby náboženská obec postavila monumentální budovu, což na zakoupeném pozemku nebylo možné. Proto byl pozemek náboženskou obcí prodán.

V roce 1927 byla k ústřednímu zastupitelstvu hl. města Prahy podána žádost o odprodej pozemku „Na Kovárně“ s přístupem v Moskevské ulici čp. 697/34 ke stavbě Husova sboru. Státní regulační komise žádost schválila. První projekt vypracoval Ing. Bártil. Druhý byl od Ing. Blechy, který budovu sboru architektonicky situoval souběžně s hlavní ulicí. Obytná část na něj v pravém úhlu navazovala v ulici Na Kovárně. Třetím návrhem se snažil Ing. Havel⁶ projekčně zapracovat obytnou část stavby tak, aby půdorys připomínal tvar písmene „T“. V přízemí se nacházela liturgická síň a farní kancelář, v prvním patře pak byl kůr a malá modlitebna, která sloužila k výuce náboženství a schůzím rady starších. Státní regulační komise měla k výše uvedeným projektům námítky z hlediska architektonického a urbanistického řešení. Během dalšího zdlouhavého jednání

---

³ Dále používám v práci zkratku CČS.

⁴ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 12

⁵ ThDr. Karel Farský (26. 7. 1880 – 12. 6. 1927), římskokatolický reformistický kněz, později spoluzakladatel Církve československé husitské. Teolog, duchovní, biskup a první patriarcha.

⁶ Jakékoliv bližší informace o architektech Bártil, Blecha, Havel nelze dohledat.

bylo předloženo dalších šest variant způsobu realizace. Teprve při společné poradě zúčastněných stran došlo k vytvoření návrhu, který byl Státní regulační komisí schválen. Projektantem této stavby byl akademický architekt Karel Truksa⁷, který v roce 1929 zpracoval projekt v úrovni stavebních plánů. Zároveň byl pověřen rozpracováním plánu pro stavební a řemeslné práce.

Základní kámen byl položen slavnostně dne 22. září 1929 za velké účasti oficiálních hostů, členů sboru a veřejnosti. Kámen pochází z Kozího hrádku u Sezimova Ústí, místa kde kázal Mistr Jan Hus. Darovala jej náboženská obec tábořská spolu s listinou dokládající jeho pravost. Umístěn je ve Sboru pod kůrem. Symbolizuje tak nejen historickou tradici celé CČH, ale je i stále trvající vzpomínkou na duchovní a mravně etické myšlení velké osobnosti českých dějin Mistra Jana Husa.

Stavba byla dne 9. března 1930 zadána k provedení stavebních prací karlínské stavební firmě Ing. Václava Nekvasila⁸, která se zavázala, že stavbu provede do konce roku 1930. Termín dokončení byl splněn.

Zvláštností stavby Husova sboru je to, že zde byla poprvé použita nová technologie, která se odborně nazývá rámová konstrukce z předpjatého železobetonu⁹. Použitá technologie byla zárukou, že stavba bude provedena v uvedeném termínu. Firma Nekvasil převzala dne 16. března 1930 stavební pozemek a 30. března zahájila výkopové práce.

Dne 31. srpna 1930 byl na čtyřboké věži vysoké 26 m vztyčen čtverhranný kalich s dvojramenným křížem. Později při generální opravě budovy v roce 1978 byl kalich s křížem upraven na znak odpovídající dnešnímu znaku CČS¹⁰, a to na kalich s jednoramenným křížem. Dne 30. září 1930 byly ve věži umístěny čtyři zvony nesoucí názvy: Dr. Karel Farský, Jan Hus, Jan Amos Komenský a Růžena.

---

⁷Truksa Karel (24. 6. 1885, Pečky - ?), architekt. Vystudoval na pražské ČVUT. V r 1929 byl k realizaci zvolen jeho konkurenční projekt Husova sboru ve Vršovicích.

⁸ Nekvasil Václav- stavitel a stavební podnikatel. 1840-1906, studoval reálné gymnázium v Praze, od roku 1868 vlastnil stavební kancelář v Karlíně. Stavitelem v Praze se stal na základě dekretu c. k. místodržitelství ze dne 27. 4. 1873.

⁹ NAVRÁTIL J. *Předpjaté betonové konstrukce*, CERM Brno, 2008

¹⁰ CČSH – současný název Církev československá husitská (zkratka CČSH) se používá od VI. řádného sněmu CČS 1971, kdy byl přičleněn přívlastek „husitská“. Jednalo se o doplnění názvu církve charakteristikou - husitská - a o přijetí zásadního věroučného dokumentu *Základy víry*.

Duchovní správa se do nové budovy nastěhovala dne 3. listopadu 1930. Dne 25. listopadu byla do základního kamene, který se nachází pod kůrem, uložena kazeta se stavebními plány a dobovými listinami.

První schůze Rady starších proběhla již 28. listopadu 1930 v kanceláři nového sboru. Začala modlitbou, poté bratr farář Šťastný konstatoval, že sbor má k tomuto dni 8 179 členů. Rada byla následně seznámena s domácím řádem sboru, to znamená s rozpisem bohoslužeb, s úředními hodinami ve farní kanceláři, s biblickými hodinami pro členy sboru, se jmenováním nového pokladníka bratra Růžičky. Rada starších povolila další práce jako úprava oltáře a dalšího vybavení budovy.

Slavnostní otevření Husova sboru proběhlo 21. prosince 1930. Slavnost začala v 9 hodin ráno průvodem členů sboru a obyvatel Vršovic, vpředu byly nesený vlajky ČČS a československá vlajka. V první řadě kráčel patriarcha G. A. Procházka, stavitel Václav Nekvasil a první křtěnci. Zazněly fanfáry z opery *Libuše* skladatele Bedřicha Smetany v podání orchestru Národního divadla v Praze. Z balkonu novostavby promluvil Emil Kubík, předseda Rady starších a architekt Karel Truksa. Stavitel Dvořák předal klíče od Husova sboru patriarchovi Procházkovi, který budovu otevřel. Vstoupil dovnitř následován nejstarším obyvatelem Vršovic a Radou starších. První bohoslužbu vedl bratr farář Šimčík z Vinohrad ve zcela naplněném bohoslužebném prostoru. Slavnost byla zakončena zpěvy husitských písní a hymnou. Krásnou atmosféru otevření sboru uzavřel proslov patriarchy, který svůj projev ukončil slovy: „Tento rok s radostnými nadějemi hledíme v léta příští. Dejž Bůh, aby též zdarem všestranným skončila příští léta“¹¹.

2.2 Vybavení objektu a jeho financování

Původní rozpočet nákladů na stavbu byl milion korun, zapůjčených Zemskou bankou s úrokem 8,5%. V této době to byla ohromná suma peněz.¹²

---

¹¹Členové Rady starších. *Kronika Husova sboru*, archiv Husova sboru ve Vršovicích, list 15

¹²Průměrný měsíční plat v ČR třicátých let: dělník 850,-Kč, učitel 1100,- Kč, úředník 1550,- Kč, ministr 9000,- Kč. Průměrné ceny zboží byly například: chléb 2,75kč, litr mléka 2,- Kč, kilo cukru 6,40,- Kč, žehlička 75,- Kč, náramkové hodinky 240,- Kč

Vybavení objektu bylo z velké části hrazeno z finančních prostředků dárců jak soukromých osob, tak různých institucí. Podílelo se na něm mnoho řemeslných firem a jednotlivců, např. truhlářské práce zajišťoval pan Šubrt a Lukavský, zámečnické pan Urban a Sedlák, natěračské pan Dvořák a Uhlyárik, topenářské pan Boura, elektrotechnické pan Roček. Zavedení plynu, vody a kanalizace zajišťovala firma Sysel.

Původní oltář byl zhotovený profesorem Václavem Pešanem¹³, působícím na Průmyslové nábytkové škole na Žižkově. V roce 1931 byl opatřen dvěma kovovými svícny, zdobeným kalichem a křížem v ceně tehdejších 4 000,- Kč. Každý svícen měl 24 elektrických svíček podobných těm, co byly na postranních stěnách bohoslužebného prostoru. Součástí oltáře byl obětní stůl Páně zhotovený z modřínového dřeva od stejného autora. Prof. Pešan byl zároveň autorem návrhu kazatelny a lavic, zhotovených též z modřínového dřeva. Bratr Bubeník věnoval a sám natřel trnože všech lavic, které sloužily pro pohodlí návštěvníků sboru. Finanční prostředky ve výši 16 000,- Kč na zhotovení stolu Páně věnoval sociálně – kulturní odbor příslušné městské části.

Řečniště a podstavec pod budoucí bustou Dr. Karla Farského v ceně 1 900,- Kč byly financovány z příspěvků školních dětí. Sbírkou inicioval bratr katecheta Bártl.

Vstupní dveře do sboru ze schodiště byly opatřeny vkusnými mosaznými mřížemi za 1 800,- Kč. Před nimi na stěně byly umístěny dvě informační měděné skříňky se zasklenými dvířky pro různá oznámení.

Bratr Lebeda s bratrem Pikem zdarma pod základní kámen budovy osadili do stěny těžký reliéf z umělého kamene s portrétem Mistra Jana Husa a dvěma nápisy „Jdem za Tebou“ a „Památce 6. července 1415“. Autorem reliéfu byl sochař Vlastimil Amort. Náklad na reliéf byl 800,- Kč.

Stavba varhan se šestnácti hracími rejstříky byla zadána firmě Melzer z Kutné Hory za 55 000,- Kč. Varhany poprvé zazněly až 20. března 1932.

Celkem 4 zvony byly objednány u firmy Manoušek v Brně. Zvon Jan Hus vážil 400 kg, zvon Jana Amos Komenský 300 kg, zvon Dr. Karel Farský 160 kg a zvon Růžena 53,5 kg. Zvony byly zdobeny reliéfy. Sbor je zaplatil částkou 19 000,- Kč. Pořizovací cena kilogramu slitiny byla 23,-Kč. Slavnost svěcení zvonů se konala 5. října 1930. Zvon

---

¹³ Jakékoliv další informace o profesoru Pešanovi nelze dohledat

Růžena, který sloužil jako umíráček, byl financován bratrem Ing. Němotou¹⁴ a jeho rodinou. Nesl jméno po jeho zesnulé manželce.

Fresková výzdoba objektu vznikla za finančního přispění sociálně - kulturního odboru. Autorem fresek byl mistr Adámek¹⁵. Ústřední obraz „Poslední večeře Páně“ umístěný nad oltářem znázorňuje postavu Krista uprostřed stolu. Stojí mezi jedenácti sedícími Apoštoly, za nimi je blankytně modrá obloha. Nalevo od tohoto obrazu se nachází obraz „Cyril a Metoděj - zakladatelé křesťanství“. V pozadí této malby je znázorněno poutní místo Velehrad na Moravě. Vpravo od středu jsou vyobrazeni reformátoři českého křesťanství Mistr Jan Hus s prvním patriarchou Karlem Farským, stojícími symbolicky před horou Říp. Náklady na zhotovení freskové výzdoby dosáhly výše 13 000,- Kč. Barvy byly zakoupeny v Německu.

Od zahájení činnosti Husova sboru v roce 1930 prošla budova mnoha dalšími stavebními úpravami a rekonstrukcemi interiéru.

---

¹⁴ Ing. Němota byl roku 1931 místopředseda Rady starších

¹⁵ Rudolf Adámek (9. 5. 1882 - 1. 3. 1953 v Praze), akademický malíř, grafik, ilustrátor a restaurátor, byl žákem prof. Františka Ženíška na pražské AVU, a členem výtvarného a uměleckého sdružení symboliků.
http://vega.nkp.cz/ar1-muz/cs/detail-muz_us_auth-j0000002-Adamek-Rudolf-18821953/?disprec=6&iset=1

3. Divadlo

Při náboženské obci vršovické Církve československé vznikl v srpnu 1925 divadelní spolek Vlast. Hrál ochotnická představení v hostincích, tělocvičnách i v městských parcích. Z každého odehraného představení odevzdával divadelní spolek výnos ve prospěch budoucího chrámu Církve československé ve Vršovicích. Totéž činil i další dramatický soubor Bozděch.¹⁶

Krom ochotnických vystoupení na veřejných místech probíhala i vystoupení v kamenných divadlech. Například v divadle Husova sboru.

Husův sbor byl slavnostně otevřen před vánoci roku 1930 a jeho součástí byl i krásný divadelní sál¹⁷. Kapacita hlediště byla a je 294 míst. Divadlo mělo dvě galerie, prostor pro celý orchestr, a rozsáhlé jeviště s propadlištěm. V portále za jevištěm měl své stanoviště hasič. Divákům bylo k dispozici krom hlediště i foyer divadla, do kterého se vcházelo po schodišti z ulice Na Kovárně. Roku 1930 celým světem hýbala hospodářská krize, lidé přestávali chodit do divadel a Husův sbor odmítl dotovat náklady na provoz divadla. Sám měl problém se splácením úvěru. Rada starších proto uzavřela smlouvu s Karlem¹⁸ a Drahošem Želenskými¹⁹, kteří projevíli zájem o provozování divadla.

Divadlo v Husově sboru bylo slavnostně znovuotevřeno 11. března 1931 pod novým jménem Jiráskovo vršovické divadlo.²⁰ Slavnost otevření divadla za účasti hostů z kulturního, církevního a politického světa a členů Jiráskovy rodiny začala vystoupením pěveckého sboru. Po něm byla odhalena busta Aloise Jiráska na stěně ve foyer divadla a pamětní deska s nápisem „Mistr Alois Jirásek. Dílo toto budiž požehnáno. Letá Páně 1930“. Poté následoval proslov, který měl na jevišti Karel Želenský. Po něm se hrála

---

¹⁶ FRÝDL, David. *Obrázky ze starých Vršovic*, rukopis - soukromý archiv, nevydáno, s. 21

¹⁷ Informace o divadelním sále v Husově sboru na Vinohradech jsou čerpány z nezpracovaného fondu divadelního spolku Bozděch ve Vršovicích a neutříděné pozůstalosti po Felixovi Buřilovi (1902 - 1967) – významném představiteli pražské amatérské divadelní scény. Pro potřeby práce byly materiály laskavě poskytnuty Davidem Frýdlem.

¹⁸ Karel Želenský (25. 1. 1865 - 30. 11. 1935) český herec, režisér, dramatik, divadelní pedagog

¹⁹ Drahoš Želenský (23. 12. 1896 - 15. 2. 1959) český divadelní herec a režisér

²⁰ Souhlas s použitím jména zesnulého spisovatele poskytla jeho rodina.

Jiráskova *Vojnarka* - hra o čtyřech jednáních v režii Želenského syna Drahoše. Divadlo bylo zcela zaplněno.²¹

Slibně rozjíždějící se projekt provozu divadla neměl dlouhého trvání. Po odchodu Želenských převzala provoz divadelní společnost Burda. Během okupace bylo Jiráskovo divadlo přeměněno na kinosál s názvem Bio Helios. Biografy nesměly být tehdy v českých rukou, koncesionáři mohli být výhradně Němci. Ředitelem Bio Helios se proto stal německý vysloužilce Anton Karlík. Za jeho éry byly všechny prostory divadla i celého Husova sboru označeny dvojjazyčně. Propadliště divadla sloužilo jako protiletectký kryt. Po válce byl v divadle přechodně umístěn majetek zkonfiskovaný odsunutým Němcům. Po vyklizení prostor byl občas sál pronajímán na kulturní akce. Od 1. října 1947 začal scénu využívat ochotnický spolek Bozděch. Na Bozděch v té době chodily desítky i stovky lidí. V dobách jeho největší slávy na přelomu 50. a 60. let se hrálo i několikrát v týdnu. Ve všední dny pro dospělé, v neděli se hrály pohádky pro děti. Členy spolku byli i mnozí věřící z místní náboženské obce. Drahoš Želenský byl tou dobou ředitelem Národního divadla a tak se Jiráskovu divadlu dařilo zvat členy Národního divadla k hostování.²²

V roce 1965 bylo shledáno, že prostor divadla je pro jakoukoliv veřejnou kulturní činnost nevyhovující a divadlo se zavřelo. Zdůvodněno to bylo technickými zprávami o zastaralosti veškerého vybavení. Novým nájemcem divadelních prostor se stal Institut průmyslové výchovy při Ministerstvu těžkého strojírenství. Divadlo se tak na dlouhou dobu odmlčelo. Veškerý mobiliář byl postupně devastován, z části byl rozkraden, zbytek byl poničen. Na slavnou divadelní minulost upomínaly už jenom původní dřevěné křivé dveře s kulatými divadelními okénky, vedoucí do hlavního sálu a plechová protipožární opona s prvorepublikovou reklamou na automobil značky Aero. V tomto stavu převzala po listopadu 1989 Církev československá husitská bývalý divadelní sál do své správy.²³

Od roku 2004 bylo záměrem majitele objektu, kterým je Náboženská obec Církev československé husitské v Praze 10 - Vršovice, vrátit prostor někdejšího divadla v Husově sboru jeho původnímu účelu. Postupně bylo vypracováno několik architektonických studií obnovy a posléze i podrobné zaměření stávajícího stavu unikátního prostoru, který více než

---

²¹ FRÝDL, David. *Obrázky ze starých Vršovic*, rukopis - soukromý archiv, nevydáno, s. 25

²² FRÝDL, David. *Obrázky ze starých Vršovic*, rukopis - soukromý archiv, nevydáno, s. 26

²³ Tamtéž, s. 26

čtyřicet let chátral. Na základě projektové dokumentace, na které se podílel David Vávra²⁴, bylo posléze přistoupeno k celkové rekonstrukci divadla. Samotná obnova byla rozdělena do několika etap. V první z nich byly znovu zprovozněny prostory někdejšího technického zázemí divadla, kde od roku 2009 vznikl bezbariérový prostor budoucího Divadelního studia MANA. V druhé etapě byl v letech 2010 - 2013 revitalizován celý divadelní sál včetně prostoru pod jevištěm, kde jsou umístěny šatny herců a fundus divadla. Třetí etapa zahrnovala znovu zprovoznění hlavního vstupu do divadla z rohu ulic Moskevská a Na Kovárně. Tato etapa byla dokončena na jaře 2014 a celé divadlo tak bylo znovu uvedeno do úplného provozu.

---

²⁴ David Vávra narozen 9. 3. 1957- český architekt, herec a spisovatel

4. Život v církvi

4.1 Léta 1930 – 1938

Od počátku roku 1930 se v ČSR začaly projevovat zatím slabé, ale přesto hrozivé náznaky hospodářské krize. Šířily se zprávy, že vláda už nemá pevné postavení, vyskytovaly se zvěsti o vytvoření občanského, katolického a socialistického bloku. Bylo jasné, že ve vzduchu visí změny a hospodářská krize bude zřejmě jejich katalyzátorem.²⁵

Následkem výše zmíněné hospodářské krize se Husův sbor rozhodl od prvního ledna 1931 pronajímat všechny bytové jednotky. Finančně velkou mírou přispělo i otevření Jiráskova divadla, které se tak stalo ekonomické prospěšné pro Vršovický kostel.²⁶

Rada starších 28. listopadu téhož roku diskutovala o tom, jak získat finanční prostředky k zakoupení jesliček do kostela. Navrhla uspořádání sbírky mezi věřícími, jichž roku 1931 bylo napočítáno 7 900. Ti dokázali i v tak nestabilní době vybrat částku 750,- Kč. Na tomto činu je vidět neopomenutelná lidská solidarita a vlastenectví, které umožnilo zhotovení oněch jesliček. Práce byla zadána Josefovi Kotyzovi²⁷, který dodal do vánočních svátků pouze modely několika figurek. Za spoluúčasti školní mládeže proběhla 27. prosince Jesličková slavnost.

Rok 1932 začal připomínkou šedesátých narozenin patriarchy Gustava Adolfa Procházky. V kanceláři sboru byly připraveny Blahopřejné archy, do kterých věřící psali své vzkazy a přání oslavenci. Začátkem března firma Josefa Mezera zahájila výrobu varhan. Varhany byly pneumatické s elektrickým pohonem, dvěma manuály, šestnácti rejstříky, sedmnácti spojkami a pedálem s dvěma a půl oktávami. Na velikonoční pondělí 28. března přijal bratr patriarcha Procházka od vršovické mládeže slib věrnosti. Celoročně každé úterý probíhaly biblické hodiny pro věřící, o které nebyl valný zájem. Zájem nebyl projeven ani o výuku

---

²⁵KLIMEK, Radomír – HOFMAN, Petr. *Velké dějiny zemí Koruny České XIV.*, 1. vyd. Praha: Paseka, 2002, s. 55

²⁶ Viz. 3. kapitola této práce

²⁷ Josef Kotyza (14. 3. 1891 – 23. 3. 1975, Praha). Významný sochař a výtvarník. Základy vzdělání získal v dílně žambereckého řezbáře Josefa Rouse, absolvent Odborné školy v Chrudimi a Umělecké průmyslové školy v Praze. www.zamberk.cz/index.php?ids=402

náboženství v základních školách v Záběhlicích a na Chodově. Pouze 20. listopadu proběhla bohoslužba vedená bratrem farářem Šťastným ve škole v Záběhlicích. Pravidelně každý čtvrtek pořádal bratr kazatel Zdeněk Bártl²⁸ biblické přednášky se světlenými obrazy, na které používal nově zakoupený promítací přístroj.

V Německu nastoupil 30. ledna roku 1933 k moci Adolf Hitler. V Evropě byl rok 1933 poznamenán velkou celospolečenskou krizí. V době vrcholu krize počátkem roku 1933 byl v ČSR necelý milión nezaměstnaných. Situace byla tak závažná, že mnoho věřících vystupovalo z církve, neboť neměli na zaplacení církevní daně. Udržet si aktivní přístup křesťanů k církvi nebylo vůbec jednoduché, ale školní výuka křesťanství na školách přetrvávala. Za Církev československou husitskou ji zajišťoval bratr Zdeněk Bártl, který vyučoval na Základní škole ve Vršovicích a bratr Miroslav Novák²⁹, který vyučoval na Státním reálném gymnáziu tamtéž. Výuka náboženství byla znát ve výchově i na prospěchu studentů. 5. července proběhla za účasti Církvi českobratrské a metodistické ve zcela naplněném Husově sboru tryzna za Mistra Jana Husa. Koncem roku ze zdravotních důvodů podal rezignaci bratr farář Šťastný. Duchovní správu přebírali bratři Karel Brodský³⁰ a Zdeněk Bártl.

Roku 1934 hospodářská krize postihla i duchovní. Ústřední rada církve snížila státní dotace a dotační příděl pro Husův sbor ve Vršovicích. Částka byla poskytnuta pouze na platy duchovních. Na rozvoj obce peníze nebyly. Věřící sboru se společně zúčastnili v letních měsících slavnosti 500 let od uplynutí bitvy u Lipan, kterou uspořádala města Kouřim a Českým Brod.

V únoru 1935 byl vysvěcen nový jáhen bratr Jan Vojta³¹ a byl přidělen ke zdejší duchovní správě. Do rukou patriarchy Procházky složilo 1. května 410 vršovických dětí slib věrnosti církve. Někteří členové se zúčastnili 23. června celostátního církevního sněmu na Kunětické hoře u Pardubic. Po celý rok se Rada starších zabývá problémem nově pronajaté části budovy sboru – biografu se vstupem z ulice Na Kovárně. Nájemci biografu Vilém Koubek a Josef Bouchal dlužili za pronájem tohoto prostoru a ohrozili tím rozpočet sboru.

---

²⁸ Zdeněk Bártl - pomocný duchovní správce v Husitském sboru jmenován diecézní radou 1. 11. 1933

²⁹ Miroslav Novák (26. 10. 1907 – 5. 5. 2000), profesor Bohovědné fakulty v Dejvicích a farář Husova sboru ve Strašnicích

³⁰ Karel Brodský, vrchní tajemník Poštovní spořitelny v Praze

³¹ Jan Vojta, profesor československého náboženství na Státním reálném gymnáziu ve Vršovicích

Sbor tudíž včas nesplácel Zemské bance, od níž měl zapůjčené prostředky na výstavbu budovy. K 31. prosinci 1935 bylo vedeno v církevní knize 8 951 věřících.

Roku 1936, bylo v obci vršovické již 9191 věřících. V duchovní správě působili bratr farář Karel Brodský a katecheta Zdeněk Bártl. Rada starších se zabývala úkolem, z jakých prostředků zaplatit úroky Zemské bance. Podařilo se uhradit úroky, celkový dluh ovšem narůstal. Z původně zbývajících částky 833 000,- Kč to již bylo 965 000,- Kč. Tento schodek v rozpočtu měl vliv i na odměny oběma duchovním. Nájemci biografu zaplatili 20 000,- Kč z dluhu a žádali o snížení částky za pronájem, to však bylo Radou starších zamítnuto.

7. března 1937 se konalo slavnostní shromáždění náboženské obce za přítomnosti jednoho sta členů. Byly podány zprávy farního úřadu a schválen celoroční rozpočet. Byl zřízen fond pro placení úroků Zemské bance v případě neschopnosti řádného splácení půjčky. Odtrhla se náboženská obec Hostivař, která se stala samostatnou. Při bohoslužbách hrál na varhany bratr varhaník Zdeněk Kaláb a mimořádně zpíval i bratr pěvec Chmel, člen Národního divadla v Praze. Kolumbárium se rozšířilo o 28 schránek, jejich celkový počet vzrostl na 84. Počet členů sboru i nadále stoupal, toho roku jich bylo 9 207. V září 1937 se konala tryzna za zesnulého prezidenta osvoboditele Tomáše Garrigue Masaryka.

Rok 1938 byl rokem úzkosti a strachu z toho, co přinese nejbližší budoucnost.

Jakousi předběžnou mobilizací a přehlídkou sil národa, odhodlaného bránit všemi silami ohroženou vlast byl Vsesokolský slet. Mnichovská dohoda přivedla republiku k pádu. Mnichovská konference byla zahájena 29. září 1938 v 12,45 hodin. Hitler po úvodních frázích přišel k jádru věci konstatováním: „Existence Československa v jeho nynější podobě ohrožuje mír v Evropě“.³² Označil se za mluvčího německé menšiny v ČSR, která byla podle něj spolu s dalšími minoritami začleněna do státu proti své vůli, odmítala jeho další existenci a byla „vydána barbarskému pronásledování“, před nímž už prý 240 000 lidí uprchlo, a příliv běženců prý nekončil. Prohlásil, že hodlá české pohraničí s německou většinou obsadit do 6 nebo 7 dnů, a že se chce dohodnout, aby krok nebyl násilný.³³ 30. září v 11,45 hodin prezident Beneš po poradě s předáky hlavních stran zahájil jednání a navrhl ultimátum přijmout.³⁴ 1. října 1938 na základě mnichovských rozhodnutí překročily

---

³² GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny země Koruny České XV a.*, Praha: Paseka 2006, s. 670

³³ KLIMEK, Radomír – HOFMAN, Petr. *Velké dějiny země Koruny České XIV.*, Praha: Paseka 2002, s. 176

³⁴ KLIMEK, Radomír – HOFMAN, Petr. *Velké dějiny země Koruny České XIV.*, Praha: Paseka 2002, s. 670

první německé jednotky pod vedením generálplukovníka Wilhelma von Leeba hranice Československé republiky.³⁵

I v tomto dusném ovzduší žila náboženská obec svým pravidelným životem. V duchovní správě nastala změna. Od 1. listopadu nastoupil mladý kněz bratr Emil Bolek³⁶. Karel Brodský a Zdeněk Bárta pracovali jako pomocní duchovní. Všichni tři bratři duchovní konali bohoslužby nejen ve Vršovicích, ale i v Hostivaři, Měcholupech a Chodově. 315 mládežníků vykonalo slib věrnosti bratru patriarchovi Procházkovi. Varhaník Kaláb se stal ředitelem kůru v kostele Svatého Mikuláše na Staroměstském náměstí v Praze, a tak hru na varhany převzal bratr Karel Brodský mladší. Římští katolíci rozpoutali prudkou agitaci proti církvi husitské jako přípravu na sčítání lidu v roce 1940. Odbor sociální práce spolu s vršovickým sborem uspořádal vánoční nadílku na pomoc těm, kteří opustili pohraniční pásma zabrané Němci a uprchli do vnitrozemí.

4.2 Válečná léta 1939 – 1945

Okupace českomoravského území druhé republiky začala pod krycím názvem Březnový vítr v dopoledních hodinách 14. března 1939 a dokončena byla během 15. března.³⁷ Ve večerních hodinách toho dne přijel na Pražský hrad Adolf Hitler se svým doprovodem.³⁸ Nástrojem jeho moci byly vojenské síly a základní a nejpočetnější složkou bezpečnostní policie tvořilo gestapo, které si zřídilo služebnu v Praze.³⁹

Útrapami okupace trpěl nejen celý národ, velmi těžké časy prožíval i Husův sbor. I v těchto pohnutých dobách se však projevil charakter lidí. Našlo se sice několik kolaborantů a zrádců, ale podstatnou část obyvatel tvořili velmi stateční srdatí lidé připraveni nepodléhat fašistické propagandě. Spontánní reakce českého obyvatelstva na „nový stav“ byla zásadně odmítavá a v každém směru protiněmecká.⁴⁰ Po 15. březnu 1939

---

³⁵ GEBHART, Jan - KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí Koruny České XV a.*, Praha: Paseka 2006, s. 670

³⁶ Emil Bolek, (26. 9. 1915 v Dolní Suché - ?)

³⁷ GEBHART, Jan - KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí Koruny České XIV.*, Praha: Paseka 2006, s. 173,

³⁸ Tamtéž, s. 177

³⁹ Tamtéž, s. 180

⁴⁰ Tamtéž, s. 209

bylo jasné, že si Církev československá husitská (ČSH) nebude moci ponechat původní název. Bez svolání sněmu církve byl dohodnut název Církev českomoravská (CČM).⁴¹ Duchovní i laici mnohde nezůstali vůči nacistům jen v pasivní opozici. V Praze proběhla 28. října 1939 protinacistická demonstrace, při které byl zraněn laik církve husitské MUC. Jan Opletal, který 11. listopadu 1939 svému zranění podlehl. K různým formám odbojové činnosti se během války z 293 duchovních církve uchýlilo kolem sta z nich. K trestům v koncentračních táborech, káznících a věznicích jich bylo odsouzeno dvaatřicet. Sedm jich zemřelo mučednickou smrtí⁴². Duchovní i laici působili v odbojových organizacích ÚVOD, ON, PVVZ, OSVO, KSČ aj.⁴³ Řada členů církve se stala součástí zahraničního odboje, například dvou československých perutí v Anglii. Členové církve bojovali proti Říši ve Velké Británii, Francii, Africe, na Blízkém a Středním východě i v SSSR. Řada pramenů dokládá i pomoc duchovních CČS židovským spoluobčanům, především vystavováním falešných osvědčení o křtech.⁴⁴

Zápisy z roku 1939 začínají v kronice pražského Husova sboru informací o tom, že „Veliký neklid roku 1939 zapříčinily nepravdivé pomluvy“. O jaký neklid se jednalo, se neuvádí. Dále se dozvídáme, že novým farářem se stává bratr František Kalný dříve pomocný duchovní a katecheta v Nuslích. Dosavadní pomocný duchovní bratr Brotský byl odvolán a bratra Bartla přeložili. Novým pomocným duchovním se stal bratr Václav Mrázek ze Žižkova. Co se stavu financí Husova sboru týče, dovidáme se, že kvůli stále stoupající drahotě se počítalo s deficitem v rozpočtu. Naštěstí se tak nestalo a rozpočet skončil v rovnováze.

Začátkem roku 1940 rezignuje Rada starších. Byla zvolena nová Rada, kterou většinou tvořili její bývalí členové. Hlavním bodem prohloubení náboženského života obce bylo odstranění všech nedorozumění, vyloučení lidí zlé vůle z náboženské obce, nastolení pořádku v účetnictví a získání mimořádných příjmů na opravy kostela. Členům sboru se rozeslaly letáky, což vyneslo 10 000,- Kč. Dne 15. dubna nastoupil službu jako pomocný duchovní bratr Vladimír Lenc. V červnu se stal novým varhaníkem v Husově sboru bratr

---

41 BUTTA, Tomáš - KUČERA, Zdeněk. *90 let Církve československé husitské*, Praha: Blahoslav 2010, s. 79

42 Tamtéž, s. 79

43 Ústřední výbor odboje domácího, Obrana národa, Petiční výbor „Věrní zůstaneme“, Obec sokolská v odboji, Komunistická strana Československa

44 BUTTA, Tomáš - KUČERA, Zdeněk. *90 let Církve československé husitské*, Praha: Blahoslav 2010, s. 79

František Novák. Desáté výročí otevření Husova sboru proběhlo 21. prosince. Slavnostní bohoslužbu vykonal bratr patriarcha Procházka. Při této bohoslužbě bylo vysvěceno sedm bohoslovců na jáhny. Na památku tohoto výročí věnovala Husovu sboru manželka bratra faráře Kalného dvě husitské korouhve.⁴⁵

Píše se rok 1941. Československo již třetím rokem trpí pod nadvládou Německé říše a nazývá se nyní Protektorátem Čechy a Morava. Prezident Beneš marně usiluje o uznání exilové vlády a suverenity Československa. Téhož roku posílá Adolf Hitler do Prahy nového zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Ten přijíždí do Prahy ráno 27. září 1941. Ihned po svém příjezdu tentýž den dopoledne vykonal na Pražském hradě přehlídku čestné setiny branné moci SS a policie. Poté se rozběhly první kroky tvrdého postupu proti odbojnému českému národu. Již druhý den po přehlídce, na svátek sv. Václava, vysílal rozhlas zprávu o vyhlášení civilního výjimečného stavu, což znamenalo zákaz srocování lidu.⁴⁶ To se dotklo jak civilistů tak věřících. Ti se ale mohli scházet při bohoslužbách.

Přes nesnáze třetího roku války, byl rok 1941 pro Husův sbor celkem úspěšný. Podařilo se snížit dluh o 115 000,- Kč. Sběrka do konce roku 1941 vynesla 30 000,- Kč. V místnosti po pravé straně oltáře kostela sboru bylo zřízené druhé kolumbárium. Nové zřízení náboženské obce v Záběhlicích a na Spořilově zapříčinilo úbytek členů vršovického sboru o 1200 příslušníků. Na mimořádném zasedání náboženské obce byl legitimním farářem definitivně zvolen bratr František Kalný.

Počet pracovních sil z území Protektorátu Čechy a Morava coby totálně nasazených do Říše dělal v srpnu již 253 255 osob⁴⁷. Totální nasazení znamenalo velký úbytek farníků.

Dne 27. května 1942 spáchali Gabčík a Kubiš ve spolupráci s Valčíkem v zatáčce u vychovatelny v Praze - Kobylisích atentát na Heydricha. Heydrich byl raněn a převezen do nemocnice na Bulovku, kde 4. června 1942 zemřel.⁴⁸ V Praze byl na celou noc vyhlášen zákaz vycházení pro veškeré civilní obyvatelstvo, byly uzavřeny všechny veřejné místnosti

---

⁴⁵ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovcích*, list 48

⁴⁶ GEBHART, Jan - KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny země Koruny České XV.b, I.* Praha: Paseka, 2007, s. 47

⁴⁷ Tamtéž, s. 59

⁴⁸ Tamtéž, s. 127.

a zastavena veřejná doprava⁴⁹ Po Heydrichově úmrtí nastala nová vlna perzekuce. Stanné soudy vynášely denně další a další rozsudky smrti. Záznamy z kroniky Husova sboru z pohnutého válečného roku 1942 praví, že byl 1. února zvolen nový pomocný duchovní bratr Antonín Prošek. Působil zde do 31. srpna, kdy byl převelen jako duchovní do Prahy Libně. Na jeho místo přišel bratr Václav Mrázek. V říjnu bylo německými úřady zastaveno právo duchovních úkonů bratru faráři Kalnému. Novým zastupujícím bratrem farářem se stal Jaroslav Bendl ze Sázavy nad Sázavou. V březnu musely být sňaty tři velké zvony ze zvonice kostela Husova sboru, které byly zabaveny pro válečné účely. Ponechán byl jen nejmenší zvon o váze 53,5 kg. Před jejich sejmutím se firma Bonton pokusila zachytit jejich zvuk na gramofonové desky, bohužel bezvysledně. Oprava varhan v kostele sboru stála přes 3 000,- Kč. Potřebnou částku věnovala sestra Bartoňová. Z rozkazu policejního komisařství musely být odstraněny z fasády budovy sboru nápisy „Husův sbor“ a „Pravda vítězí“.

V květnu roku 1943 jednal Edvard Beneš na návštěvě v USA a v Kanadě nejen o mezinárodních vztazích a poválečném uspořádání v Evropě, ale i o odsunu Němců. V srpnu A. Hitler jmenoval W. Fricka novým protektorem Čech a Moravy, vedení protektorátu však dostal fakticky do rukou státní ministr K. H. Frank. Téhož roku se začala vytvářet ilegální organizace mládeže Předvoj, u jejíhož zrodu stáli členové Sdružení evangelické mládeže při Českobratrském sboru J. A. Komenského v Praze na Smíchově. V prosinci 1943 byla v Moskvě podepsána československo-sovětská smlouva o přátelství, vzájemné pomoci a válečné spolupráci. Smlouva byla podepsána za přítomnosti E. Beneše na dobu 20 let. V roce 1963 však byla prodloužena. O roku 1943 nás kronika informuje, že po odchodu zastupujícího faráře Jaroslava Bendla byl diecézní radou ustanoven zastupujícím farářem bratr Václav Mrázek. Činnost odboru sociální práce byla rozšířena o ošetrovatelskou službu v rodinách a návštěvy příslušníků církve husitské v nemocnicích. Stálou ošetrovatelkou byla zvolena sestra Marie Strouhalová, která měla již nemocniční praxi. Dne 21. listopadu se ve Vršovicích konaly slavnostní bohoslužby na paměť dvacátého výročí samostatné vršovické náboženské obce. Rok končil pro sbor přebytkem 157 000,- Kč. Zřízen byl třetí oddíl kolumbária v místnosti bývalé zákristie Husova sboru. Definitivní úprava kolumbária se odložila na dobu po válce. Akademický sochař Kotyza

---

⁴⁹ Výnos říšského protektora v zastoupení Čechách a na Moravě o vyhlášení civilního výjimečného stavu ze dne 27. 5. 1942 článek 1 (VB1RPROT. § 527)

vyřezal pro Husův sbor dřevěný kříž a pult. Z úředního nařízení byl pro nájemníky obytné části Husova sboru zřízen pro případ leteckého náletu kryt pod bývalým jevištěm Jiráskova divadla, jež bylo součástí budovy Husova sboru⁵⁰. V krytu byl ještě zvláštní oddíl pro úschovu farních matrik a jiných spisů. Kronika pro rok 1943 končila slovy: „Rosteme a sílíme po všech stránkách. Kéž v budoucnosti naši náboženskou obec, naši církve i celý český národ provází Boží požehnání.“⁵¹

V létě roku 1944 nastal na území Protektorátu Čechy a Morava velký rozvoj partyzánského hnutí. Pokračovala i odbojová činnost obyvatelstva i církevních představitelů. Ač válečná situace zasahovala do života církve značnou měrou, snažili se duchovní pokračovat v běžné činnosti. I v těchto válečných letech byl Husův sbor zcela zaplněn. Bratři duchovní trávili mnoho času psaním dvojjazyčných matrik. Mnozí členové Sboru byli úřadem práce nuceni pracovat 10-11 hodin denně jako dělníci v továrnách, často velmi vzdálených od jejich místa bydliště. V druhé polovině roku 1944 byly časté letecké poplachy. Kvůli nim byla zřízena přísná bezpečnostní opatření. Ve Sboru, jako v každém jiném domě, byla zřízena povinná služba. Jejím velitelem se stal bratr Svátek. Byly opatřeny pomůcky pro případ požáru. Neděly se jen zlé věci, velkou příjemnou událostí v duchovním životě byl cyklus pobožností na téma „Dějinný zápas o návrat k prameni vody živé“. Ve čtyřech nedělních odpoledních bylo předneseno Husovo kázání z roku 1408, Savonarolovo kázání z roku 1484, Lutherovo z roku 1517 a Komenského z roku 1628. Pobožnosti byly opatřeny hudebními a recitačními vložkami, vybranými z děl doby reformace.

Píše se rok 1945. Při náletu 14. února byla poškozena budova Sboru. Výbuchy bomb při útoku na Vršovické nádraží vyrazily 52 okenních tabulek a tři okenních rámu s částí zdiva. Škoda byla 10 500,- Kč. Když se dne 1. května 1945 rozšířila po městě a okolí předčasná zpráva o kapitulaci Německa, vypuklo povstání.⁵² K zúčtování s okupační mocí učinili první kroky obyvatelé Prahy již 4. května. Z metropole se stalo centrum napětí. Na ulicích a náměstích se začalo shlukovat diskutující obyvatelstvo a docházelo k prvním případům odstraňování dvojjazyčných a německých nápisů, orientačních i firemních tabulí, lidé rozbíjeli obrazy a busty Hitlera a Háchy, v obchodech se odmítaly říšské marky, což byl

---

⁵⁰ O němž pojednává 3. kapitola této práce

⁵¹ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 53

⁵² PERNES, Jiří. *České dějiny v datech*, 2. Praha: Albatros 2003, s. 167

důsledek fámy, že přestaly platit.⁵³ „Ráno 5. května zahájil pražský rozhlas své vysílání, které přešlo od 8 hodin v ryze české hlášení, jako by vzplanula ona pověstná jiskra povstání.“⁵⁴ Ve dnech revoluce 5. až 9 května 1945 padlo na vršovických barikádách dvacet příslušníků sboru, nejmladšímu Vladimíru Krausovi bylo pouhých patnáct let. Dne 19. května byl do náboženské obce vrácen bratr farář František Kalný. (Od 1. června se stal opět definitivním farářem ve Vršovicích.) 24. května 1945 se konala první schůze Rady starších v radostné náladě. Ihned po květnovém osvobození převzala vedení Ústřední rada církve československé. Nařídila provedení očisty od kolaborantů ve všech náboženských obcích a nařídila nové volby. Dosavadní zastupující bratr farář Václav Mrázek byl povolán jako právní poradce do Ústřední národní správy.

4.3 Poválečná léta 1946-1955

První poválečný rok se nesl ve znamení voleb. Na politické scéně to byly volby do ústavodárného národního shromáždění, které proběhly 26. května 1946, po nichž 19. června 1946 následovaly prezidentské volby, ve kterých byl zvolen Edvard Beneš. Na církevní scéně proběhly volby, při kterých byl 20. června 1946 za pražského biskupa zvolen Dr. Miroslav Novák a 29. června 1946 byl František Kovář zvolen novým patriarchou církve husitské. Volby se nevyhnuly ani Husovu sboru, v němž vinou válečných útrap ubylo 3 652 příslušníků, takže v něm na konci roku bylo ve sboru 5 715 dospělých a 906 dětí. Do úřadu faráře tam byl při slavnostní bohoslužbě zvolen František Kalný⁵⁵. Slavnostní bohoslužbu 24. listopadu 1946 celebroidal nový pražský biskup Dr. Miroslav Novák. Dále se v kronice uvádí, že v Jiráskově divadle promluvili 19. března 1946 řečníci Dr. František Bláha a duchovní Vyšoklad na téma „Nezapomínejme na dny hrůzy a važme si svobody“. Po dnech utrpení a nesvobody mohly konečně proběhnout bohoslužby a slavnostní akademie na památku prezidenta osvoboditele T. G. Masaryka, které byly ve dnech 10. a 17. března v Husově sboru. 5. a 6. června proběhlo v uvolněné

---

⁵³ GEBHART, Jan - KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny země Koruny České XV .b, 1.* Praha: Paseka 2007, s. 575-577

⁵⁴ Tamtéž, s. 578

⁵⁵ Viz. 6. kapitola této práce

atmosféře na hřišti Sokola ve Vršovicích⁵⁶, a poté na Staroměstském náměstí slavnostní shromáždění na památku Mistra Jana Husa. V tomto roce nebyly ve sboru prováděny žádné opravy.

V roce 1947 proběhl církevní sněm, na kterém byla přijata norma zvaná „Základy řádu duchovní péče CČS“.⁵⁷ Rok poté už Československo i CČS stanuly před prahem únorového předělu dějin rozdělujícího na řadu let Evropu do dvou nesmiřitelných politicko-ideologických táborů. 24. února 1947 se ve Vršovickém sboru konalo shromáždění starších v přednáškové síni. Promluvila matrikářka, která sdělila, že během minulého roku se narodilo 35 dětí do náboženské obce. Z tohoto počtu se však narodily tři děti mrtvé. Na jaře roku 1947 byla uskutečněna smuteční vzpomínka na 20. výročí úmrtí patriarchy Farského, které se účastnila velká část věřících. Tento rok se také velmi času věnovalo památce umučeného faráře bratra Jaroslava Bendla⁵⁸. Nejprve se dne 14. května 1947 konal zájezd do Sázavy ke slavnosti odhalení pamětní desky umučeného faráře Jaroslava Bendla působícího v Prokopově sboru CČS. Následně, dne 19. října, došlo k pietnímu odhalení pamětní desky na Husově sboru. Tato akce měla velký ohlas. Desku zadala Rada starších kamenické firmě Jiras a synové v Praze. Deska byla umístěna v průčelí sboru nad farní kancelář. Na desce je nápis: „V tomto Husově sboru zdárně působil v těžké době 1942-1943 farář církve československé Jaroslav Bendl. Statečný kněz a ušlechtilý člověk umučený v Osvětimi dne 16. října 1943 v mladém věku třiceti let. Na věčnou paměť Náboženská obec církve českoobratrské v Praze XIII – Vršovicích dne 19. října 1947“.⁵⁹ Smuteční slavnosti byl přítomen otec Jaroslava pan Jaroslav Benda z Police nad Metují. Z podia promluvil před sborem farář Kalný přítel umučeného bratra. Poté biskup bratr Novák desku odhalil.

Podobu společnosti, v níž měla CČS existovat po únoru 1948, naznačilo několik zásadních událostí onoho roku. Tehdy započala komunistická perzekuce věřících. Našla se řada služebníků, kteří byli pro Boží věc ochotni podstoupit příkoří a oběti.⁵⁹ Byli mezi nimi i

---

⁵⁶ V současné době Stadion Bohemians 1905

⁵⁷ BUTTA, Tomáš - KUČERA, Zdeněk. *90 let Církve československé husitské*, Praha: Blahoslav, 2010, s. 89

⁵⁸ Viz. 6. kapitola této práce

⁵⁹ BUTTA, Tomáš - KUČERA, Zdeněk. *90 let Církve československé husitské*, 1. Praha: Blahoslav, 2010, s

obyčejní věřící z náboženské obce Vršovice. Jedním z nich byl i bratr farář Kalný.⁶⁰ Ač se komunistický režim snažil věřící potlačovat, během církevního roku se i nadále konaly pravidelné bohoslužby, zvláštní pak byla v neděli 31. října sloužená na paměť 25. výročí osamostatnění náboženské obce Vršovice. Bohoslužbu celebroidal patriarcha Kovář za účasti všech duchovních, kteří tu působili. V listopadu pak byla na hřbitově ve Vršovicích pořádána další výjimečná bohoslužba k uctění památky zemřelých. 14. listopadu vykonal bratr farář Kalný zájezd do Sázavy, kde působil za války. V Sázavě se sešel s místními obyvateli na faře CČS. V adventu byl pořádán cyklus duchovní obnovy na téma „O smyslu CČS v národě“. V cyklu promluvil bratr farář Jahoda, Dr. Mrázek a Dr. Trtík. Zdejší farář měl v adventu promluvy v Michli. Během roku nebyly v budově sboru prováděny žádné opravy.⁶¹

Rok 1949 proběhl poměrně klidně. Také v Husově sboru byl celkem klid, a možná právě díky tomu počet členů stoupl na 6 022. Zástupce firmy družstva varhanáři v Kutné Hoře provedl důkladnou prohlídku varhan, za účelem vypracování návrhu na jejich doplnění a rozšíření, a bratr Prokeš provedl svědomitě, přes obtíže s opatřeným materiálem, veškeré opravy zdiva budov.⁶²

Rok 1950 církvi přinesl zřízení samostatné Husovy československé bohoslovecké fakulty, jejímž prvním děkanem se stal ThDr. PhDr. František Hník.⁶³ V lednu vešel v platnost zákon o vedení matrik, dosavadní staletá praxe byla pozměněna, takže matriky o narození a úmrtí občanů a o sňatcích nevedly již fary, ale pouze státní orgány. Současně byl zaveden povinný občanský sňatek na úřadech, teprve po něm mohl být konán církevní obřad.⁶⁴ Výnosem z 20. dubna 1950 o zrušení klášterů začal proces násilné likvidace mužských a ženských klášterů v ČR.⁶⁵ Během celého roku 1950 konali ve Vršovicích bratři duchovní bohoslužby téměř každý pátek večer a v úterý biblické večery v přednáškové síni. V dubnu byl přijat jako varhaník a ředitel kůru bratr Antonín Daňk, samostatný bubeník a zpěvák. Sbor se dostal pod kontrolu Státního úřadu pro věci církevní a církevního tajemníka při

---

⁶⁰ Viz. 6. kapitola této práce

⁶¹ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 67

⁶² *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 68

⁶³ BUTTA, Tomáš - KUČERA, Zdeněk. *90 let Církve československé husitské*, 1. Praha: Blahoslav, 2010, s. 100

⁶⁴ PERNES, Jiří. *České dějiny v datech*, 2. Praha: Albatros, 2003, s. 523

⁶⁵ PERNES, Jiří. *České dějiny v datech*, 2. Praha: Albatros, 2003, s. 525

Obvodním národním výboru, jemuž byly povinny náboženské obce překládat své rozpočty ke kontrole a ke schválení. V srpnu a v září byly prováděny velké opravy a změny uvnitř bohoslužebné místnosti. Dohled nad prováděním prací měl architekt Rabenstin. Pojízdné lešení postavila firma Rousek, malbu sboru provedla firma Václav Jirotko. Podle Rabenstinova návrhu byl rekonstruován obětní stůl a podstavec pod bustou Farského. Základní dekorativní stěna za obětním stolem byla celá odstraněna a přenesena do průčelí přednáškové síně. Namísto ní byl postaven veliký jednoduchý kříž z modřínového dřeva. V pozadí byla zjednodušena malba, jejíž odstín nyní harmonizuje s okolím. Za dozoru a souhlasu mistra Adámka byly vyčištěny a opraveny jeho tři fresky za oltářem. Lustr byl snesen, rozebrán a nahrazen čtyřmi kulatými lampami po 500 svíčkách. Tím se získalo více světla. Opravy byly zdárně provedeny za pomoci několika bratří a sester.⁶⁶ Onoho roku se konány dva koncerty žáků státní konzervatoře, dvě představení *Lucerny* v divadle a přednáška o Bibli se světelnými obrazy a v listopadu proběhla mírová bohoslužba se sbírkou na oběti válce v Koreji.⁶⁷

Rok 1951 byl vyhlášen rokem posílení míru ve světě. Církev ČČS se přihlásila k tvůrčí činnosti budovatelské a téměř všech podobných projektů. Mnozí utíkali od budovatelské komunistické propagandy zpět k církvi. Proto byl naposledy nejvyšší stav věřících ve vršovické náboženské obci. Bylo jich tehdy 7 080. Toho roku se do bytu Husova sboru přestěhoval doc. Heřman, člen bohoslovecké fakulty v Praze, který se zavázal plnit funkci pomocného duchovního. V únoru proběhl pochod míru ve Vršovicích. Několik členů se následně zúčastnilo schůze československo- sovětského přátelství ve vršovické sokolovně a v červenci proběhlo slavnostní otevření nového sboru Jana Žižky ve Strakoncích, kde bylo i několik delegátů z Vršovic. 27. září 1951, v předvečer svátku svatého Václava, se sešel z iniciativy Státního úřadu církevního za účasti 1200 duchovních Celostátní mírový sjezd duchovenstva.⁶⁸ Po povinném předání všech matričních knih matričnímu oddělení Obvodního národního výboru si začal farní úřad vést vlastní matriky.⁶⁹

Do roku 1952 vstoupil Husův sbor slavností k 32. výročí založení církve. Slavnost byla pořádána 6. ledna 1952 v Husově sboru. Ač měl sbor stále dost členů, o mnohé kvůli

---

⁶⁶ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 72

⁶⁷ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 73

⁶⁸ PERNES, Jiří. *České dějiny v datech*, 2. Praha: Albatros, 2003

⁶⁹ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 74

komunistické perzekuci přicházel. Do konce školního roku 1951-1952 bylo 70 dětí osvobozených od náboženské výchovy, a od nového školního roku vzrostl počet nepřihlášených dětí téměř na polovinu všech školou povinných. Skoro 500 dětí bylo rodiči z rozmanitých příčin na náboženství nepřihlášeno. Mnozí rodiče posílali své nepřihlášené děti do dětských nedělních shromáždění. O běžném dění ve sboru kronika praví, že v únoru proběhla v Jiráskově divadle hra *Komedie o vějíři*, výtěžek ze vstupného byl použit ve prospěch sociální péče. Bratr farář Kalný pořádal 25. května zájezd do Jílového, kde při bohoslužbách kázal. Nová éra padesátých let se nevyhnula ani příslušníkům sboru. V rámci budovatelské akce se příslušníci obce zúčastnili brigády česání chmele na statku JZD v Kněževsi u Rakovníka. Sklidili 3332 větelů.⁷⁰

Během celého roku 1953 výrazně ubýval počet členů náboženské obce. Mnozí podlehlí agitaci a vystoupili z církve. Většina příslušníků náboženské obce zůstávala stranou církevního života, vůbec se neúčastnila bohoslužeb ani biblických hodin. Výchova dětí ve školách probíhala v protináboženském duchu a byla všemožně ztěžována. Počet dětí přihlášených k náboženství ve školách opět klesl a klesl i počet dětí v nedělní škole. Sbor se však snažil jít dál svým životem. Na Velký pátek byly uváděny pašije sborem Československého rozhlasu a na Bílou sobotu byl uveden koncert pod vedením Zdeňka Trtíka.⁷¹ Dne 1. června 1953 byla provedena měnová reforma a zrušen lístkový systém, který od válečné doby fungoval k vydávání potravin. Reforma spočívala v drastickém znehodnocení měny. Pro většinu obyvatel bylo toto opatření šokem, o většinu úspor tím lidé přišli, a ještě prudce stouply životní náklady.⁷² Reforma v nemalé míře zasáhla i Husův sbor, naštěstí se ještě před provedením reformy stihly dokončit a zaplatit nové varhany.⁷³

Rok 1954 nepřinesl v životě náboženské obce nic pozoruhodného. Na politické scéně vláda zrušila evidenci náboženského vyznání. Ze všech formulářů a dotazníků měly zmizet rubriky zjišťující vyznání. Tuto evidenci přestaly rovněž vést národní výbory a statistický úřad. Nadále ovšem existoval neustálý dozor StB nad všemi církvemi.⁷⁴ I přes tento dozor

---

⁷⁰ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovcích*, list 77

⁷¹ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovcích*, list 80

⁷² PERNES, Jiří. *České dějiny v datech*. Praha: Albatros, 2003, s. 530

⁷³ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovcích*, list 82

⁷⁴ PERNES, Jiří. *České dějiny v datech*. Praha: Albatros, 2003, s. 530

pokračovala práce farního úřadu a Rady starších ve Vršovicích v téměř stejném rozsahu jako předešlý rok. V Husově sboru i tehdy probíhaly kulturní akce, i když se počet věřících dostal na 6 010 osob a na náboženskou výuku docházelo jen 172 dětí. Za významné spolupráce sestry Jaroslavy Krátké proběhlo několik zdařilých koncertů, které se lidem líbily. Ve sboru sněmovala 19. a 20. května 1954 Synoda duchovních kazatelů pražské diecéze. V dubnu si celá církev připomněla 80. narozeniny Aloise Spisára.⁷⁵ Během roku bylo provedeno několik farních sbírek Fondu Dr. Farského na podporu bohoslovců ČČS. Výnos sbírek oproti minulým létům klesl.⁷⁶

Během roku 1955 došlo ke snížení maloobchodních cen spotřebního zboží a k úpravě platů mistrů, učitelů průmyslových a vysokých škol a vedoucích lékařů. I přesto 1,5 milionu domácností žilo pod hranicí životního minima. To se odrazilo i na církevních sbírkách a církevní dani.⁷⁷ V lednu 1955 se v Husově sboru slavilo 35. výročí založení ČČS. Na odpoledním shromáždění 9. ledna ve sboru zazněla Rybova *Česká mše vánoční*. K 10. výročí osvobození ČSR bylo uspořádáno 8. května ve večerních hodinách shromáždění s hudbou a zpěvy z děl českých klasiků. 12. června večer příslušníci církve uctili památku Dr. Farského. Jako host při koncertě účinkoval pěvecký sbor Smetana, další velmi zdařilý duchovní koncert byl 23. října. Na něm zazněly skladby Johana Sebastiana Bacha. Během prosince vykonal bratr patriarcha Kovář slavnostní bohoslužbu na paměť 25. výročí otevření Husova sboru ve Vršovicích. Co se vnitřních úprav sboru týče, nad bohoslužebným stolem bylo opraveno zářivkové osvětlení. Opravil se taktéž kalich na věži, který byl poškozen povětrnostními vlivy.⁷⁸ Z bývalé prodejny „Bratrské“ Na Kovárně byla zřízena místnost, jež měla být v budoucnu použita jako farní kancelář.⁷⁹

4.4 Roky 1956-1967

---

⁷⁵ Prof. Th.Dr.h.c. Alois Spisár (18.4.1874 - 4.9.1955) byl český římskokatolický reformistický kněz a náboženský spisovatel, poté duchovní církve československé husitské, teolog, profesor Vysoké školy bohovědné ČČS v Praze a Husovy československé fakulty bohoslovecké v Praze.

⁷⁶ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 82

⁷⁷ PERNES, Jiří. *České dějiny v datech*. Praha: Albatros, 2003, s. 531

⁷⁸ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 85

⁷⁹ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 86

Roku 1956 začaly církve usilovat o poněkud větší operační prostor pro své působení ve společnosti. Představitelé církví se snažili omezit vliv státu na výuku náboženství ve školách a navodit do jisté míry svobodnější diskuzi. V této atmosféře začala v Husově sboru vyučovat náboženství sestra Marie Petříková. V náboženské obci Vršovice se 26. února 1956 konalo výroční shromáždění Rady starších v malé modlitebně Husova sboru. Mimo jiné se projednávalo, jak vrátit mládež ve větším počtu zpět do Husova sboru. Proto byla sloužena v červnu téhož roku první Večeře Páně pro školní mládež a 25. prosince 1956 se děti sešly na vánoční slavnosti se stromkem. Akce se konala v malé modlitebně Husova sboru a byla dětmi velmi vřele přijata.⁸⁰ Pro dospělé byly připravené pravidelné nedělní bohoslužby. V červnu během bohoslužby bylo vzpomenuo památky Karla Farského. Mimo bohoslužeb proběhl 28. října 1956 duchovní varhanní koncert ve zcela zaplněné modlitební síni. V říjnu byl na církevním sněmu CČS opět na deset let zvolen patriarcha František Kovář.

Život v náboženské obci Vršovice v roce 1957 probíhal obvyklým tempem. Po celý rok probíhaly biblické hodiny a pravidelné bohoslužby. Na Boží hod velikonoční uspořádal pražský okrsek v Husově sboru duchovní koncert. Bylo uvedeno *7 slov Kristových* od Josepha Haydna⁸¹. Ke dni reformace zaznělo oratorium *Jan Hus*⁸² v provedení sboru CČS Podolí. K ukončení roku 31. prosince 1957 vysluhoval bratr farář Kalný za velké účasti věřících děkovnou modlitbu.⁸³

Rok 1958 v Husově sboru probíhal ve jménu Kristovy lásky. Světové dění však již začínala ovlivňovat nastupující studená válka, v ČSR pak v tomto období probíhá v duchu socialismu postupná kolektivizace.⁸⁴ V této době se Rada starších snažila o vytvoření soudržnosti členů církve, vyskytlo se však mnoho překážek. Nepříjemné bylo například to, že sbor nemohl sehnat varhaníka. K velké radosti všech věřících však byl konečně vydán a upraven nový zpěvník CČS s 287 písněmi. 23. listopadu 1958, v den jejího 35. výročí, bylo vzpomenuo osamostatnění náboženské obce. K tomuto výročí vysluhoval slavnostní

---

⁸⁰ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 90

⁸¹ Joseph Haydn (31. března 1732 - 31. května 1809), hudební skladatel

⁸² Oratorium- hudební náboženská skladba, při jejímž provedení účinkuje orchestr, sbor a pěveckí sólisté

⁸³ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 91

⁸⁴ ČAPKA, František. *Dějiny země koruny české v datech*. Praha: Libri, 1998, s. 685

bohoslužbu bratr Dr. Otto Rutrle.⁸⁵ Po skončení bohoslužby byla zahájena sbírka cínu, mědi a bronzu na pořízení zvonů, které byly v době okupace odstraněny z věže Husova sboru. Během roku bylo plánováno dokončení modlitebny Na Kovárně. Některé opravy směl provádět jen Komunální podnik. Ten nebyl schopen opravy zařídit, muselo se tak s definitivním dokončením počkat.

Roku 1959 byly na únorovém shromáždění Rady starších přečteny zprávy z činnosti předešlého roku a schválen rozpočet. Dále bylo oznámeno, že byla konečně opravena místnost Na Kovárně. Biblické hodiny mládeže vedla nejprve sestra Petříková a později byla vystřídána bratrem farářem Kalným. K tomuto účelu byla poskytnuta nově opravená místnost Na Kovárně. Kolik mladých členů docházelo, již není možné dohledat. Tyto informace byly možná v kronikách, které byly roku 1982 zcizeny, v zachovaných kronikách se však tyto počty neuvádí. 12. dubna 1959 účinkoval na duchovním odpoledni, které pořádala náboženská obec Vršovice, pěvecký sbor CČS z Podolí. Koncert měl veliký ohlas, modlitební místnost byla zcela zaplněná. Během roku byla zavedena akce bratrské pomoci na oddlužení sborů pražské diecéze. Na každého příslušníka byla stanovena jedna koruna. Věřící ochotně přispívali, proto akce vynesla krásnou částku 10 000,- Kčs. Bratr Švehla dal dohromady pěvecký sbor. Řízením sboru se ujal bratr Matouš. Husův sbor se tak dočkal po létech vlastního hudebního tělesa, které krásně zpestřovalo bohoslužby.

V roce 1960 se z ČSR stala Československá socialistická republika. Komunistická strana Československa vládla již železnou rukou. Církev československá tou dobou slavila své 40. výročí. K této významné události se připojil i Husův sbor, kde byla dne 17. ledna 1960 vykonána slavnostní pobožnost. Na této pobožnosti účinkoval pěvecký sbor náboženské obce a pěvecké těleso Smíchovského sboru. Byly uvedeny vánoční skladby. Na Velikonoční pondělí měla veliký ohlas účast bratra biskupa Dr. Nováka, který navštívil sbor, aby tam, přijal slib věrnosti církvi mladých biřmovanců. Při bohoslužbě 12. června 1960 bylo vzpomenu 33. výročí úmrtí prvního patriarchy Karla Farského a bratr farář Kalný velmi pěkně vzpomenu na život tohoto velkého člověka. Po bohoslužbě následoval duchovní koncert se skladbami Antonína Dvořáka, a to s oběma skladbami *Biblických písní*. V Husově sboru pak nastala velká změna. Bratr farář František Kalný byl přeložen

---

⁸⁵ Dr. Otto Rutrle (5. 3. 1908 - 21. 11. 1976) Český teolog, religionista, duchovní CČSH, profesor a děkan Husovy československé bohoslovecké fakulty

na Smíchov za bratra faráře Červeného, který odešel do důchodu.⁸⁶ Příslušníci náboženské obce ve Vršovicích projevíli značný nesouhlas (bratr Kalný byl velmi oblíbený nejen jako kazatel, ale i jako dobrý člověk), následně byla tedy na diecézní radu zaslána podpisová listina, čímž chtěli věřící vyjádřit žádost o odvolání tohoto rozhodnutí. Veškeré snahy byly ale marné, bratr Kalný na Smíchově již zůstal. Do této napjaté atmosféry přišel 1. září 1960 do Husova sboru nový bratr farář František Adámek.⁸⁷ Jeho začátky tím pádem nebyly vůbec jednoduché. Věřícím dlouho trvalo, než si na něho zvykli. Časem se vše ale urovnalo a bratr farář Adámek byl až do své smrti oblíbeným duchovním náboženské obce Vršovice. Ze závěrečné finanční zprávy roku 1960 vyplývá, že se v prvním pololetí 1960 podařila oprava střechy, a že během března Družstvo hudebních nástrojů opravilo varhany a přeladilo je. Byla také provedena nová úprava Ježíšova hrobu, umístěného v modlitebně Husova sboru.

Roku 1961 proběhl 28. a 29. října církevní sněm CČS, který nahradil svou Ústavu stručným Zřízením CČS, rozvedeným a doplněným Organizačním řádem (stojícím pod pravomocí nižšího orgánu, tj. církevního zastupitelstva). Patriarchou byl zvolen Dr. Miroslav Novák (jako patriarcha pak působil do roku 1990).⁸⁸ Pro náboženskou obec Vršovice byl rok 1961 rušný. K 1. říjnu 1961 dostal výpověď bratr Josef Klemoda, který ve funkci správce kolumbária zpronevěřil 161 000,- Kčs. Klemoda měl dvoje příjmové knihy. Jedny odevzdával Radě starších, do druhých zapisoval vyšší částky, které obdržel od plátců. Bratr přiznal, že takto činil deset let. Tím poškodil celou náboženskou obec. Za zpronevěru byl odsouzen k výkonu trestu tří let. Do jeho funkce nastoupila sestra Soukalová. Rok to byl velice těžký, Rada starších s bratrem farářem Adámekem nepřestala s důvěrou v Boží pomoc pracovat, i když se z jejich práce těšilo jen 5 315 věřících.

V roce 1962 byla vnější situace církve značně nepříznivá. Tlak ze strany komunistického režimu na věřící způsobil, že stále mnoho z nich vystupovalo z církve. Rodiče přestali posílat děti do náboženství, a tak se ve Vršovicích výuky účastnilo pouze 16 dětí. Nešlo ale jen o výuku, rodiče ani nenechávali své děti pokřtít. Pokřtěno toho roku bylo jen 8 dětí a byly uděleny 4 svátosti manželství. Dále se v kronice dočítáme, že pražská diecéze zvolila pražským biskupem prozatímního tajemníka Dr. Josefa Kupku. Biskupem

---

⁸⁶ Diecézní rada si přípisem 1. 8. 1960 č. j. 35/60 vyžádala u UNV dekret pro Františka Kalného

⁸⁷ Viz. 6. kapitola této práce

⁸⁸ SALAJKA, Milan. *Portrét církve Československé Husitské*, Praha: Blahoslav, 2007, s. 91

se tou dobou mohl stát pouze ten, kdo měl předem zajištěný státní souhlas, při čemž mohl být pouze jeden kandidát. Byly to volby jen podle jména. Dr. Kupka pak vykonal ve Vršovicích slavnostní bohoslužbu k výročí CČS. 18. září přivítal Husův sbor s velkou slávou a radostí bratra patriarchu Dr. Nováka, který přednášel v modlitebně Na Kovárně o své cestě po afrických církvích s posláním Mírového shromáždění. Mimo pravidelných bohoslužeb a biblických hodin pro mládež pořádal Husův sbor i hudební nešpory, které se konaly 15. dubna a 9. prosince 1962 za velké účasti sta bratrů a sester. Z hospodářské zprávy toho roku vyplynulo, že na podzim bylo zavedeno do sboru, kanceláři a modlitebny plynové topení. Zároveň byl proveden nátěr oken a dveří celé budovy.

Duben 1963 završil Novákovo několikaleté úsilí o vstup CČS do Světové rady církví. ÚR CČS⁸⁹ se rozhodla požádat SRC⁹⁰ o přijetí mezi její členské církve. Ústřední výbor SRC na srpnovém zasedání téhož roku v Rochesteru v USA tuto žádost přijal.⁹¹ V Husově sboru začal rok 1963 klidně. Bratři a sestry přivítali bratra biskupa Josefa Kupku, který celebroid slavnostní bohoslužbu k 42. výročí založení církve československé. Stalo se tak 6. ledna 1963. Další významná slavnostní bohoslužba se konala dne 8. června, a to k 1100. výročí příchodu Cyrila a Metoděje na území Velkomoravské říše. V Husově sboru v Dejvicích se též konaly vzpomínkové bohoslužby, které navštívili i věřící vršovického sboru. Po marné několikaleté snaze se během října 1963 konečně podařilo získat povolení k pořízení nových jesliček v Husově sboru a opravit varhany. Pro věřící bylo zakoupeno 40 nových zpěvníků.

V roce 1964 se Rada starších začala vážně zabývat jesličkami pro Husův sbor. S akademickým malířem bratrem Kotyzou byla přes fond výtvarných umělců sjednána smlouva na zhotovení jesliček do 10 000,- Kčs. Původní záměr, aby byly ze dřeva, byl pozmeněn. Měly teď být ze sádry, a to proto, že dřevorezba již nebyla kvůli vysokému stáří bratra Kotyzy možná. Ideovým tvůrcem návrhu námětu byl bratr farář Adámek. Dále Rada starších s bratrem farářem Adámkem usilovali o získání zvonů pomocí charity a o obnovení jednání přemístění zvonů z Mostu. Všechna jednání však byla neúspěšná. V listopadu 1964 přivítala obec osmnáctičlenný studentský sbor, který během nedělního

---

⁸⁹ ÚR CČS- Ústřední rada Církve československé

⁹⁰ SRC- Světová rada církve

⁹¹ BUTTA, Tomáš - KUČERA, Zdeněk. *90 let Církve československé husitské*, 1. Praha: Blahoslav, 2010, s.

dopoledne provedl nešpory. Po celý rok probíhaly pravidelné bohoslužby, kterých bratr farář vykonal 70. Dále z jeho zprávy Radě starších vyplývá, že provedl 13 pobožností, 9 svátostí křtu, 2 svátosti manželské a 86 pohřbů (Z celkového počtu pohřbených bylo 11 římských katolíků, 5 zesnulých bylo bez vyznání a ostatní byli členy církve CČS). K 31. prosinci 1964 bylo evidováno 4 747 příslušníků vršovického sboru.

V roce 1965 se Rada starších nejprve zabývala problémem s jesličkami. Záměru pořídit nové hrozilo neuskutečnění, protože bratr Kotyza oznámil, že nemůže sjednaný termín do konce roku 1965 dodržet pro svůj vysoký věk. Rada starších termín dodání prodloužila. Dalším vážnějším problémem bylo Jiráskovo divadlo. Nájemci divadla vypršela nájemní smlouva. Rada starších rozhodla s prostorem dále nepočítat pro umělecké účely, ale spíše tam plánovala rozšířit kolumbárium. Pro přechodnou dobu uzavřela smlouvu s Institutem průmyslové výroby, který tyto prostory využíval k technicko-výukovým účelům. Během roku propůjčil Vršovický sbor dvakrát své prostory. Nejprve 7. ledna 1965 k modlitebnímu večeru Ekumenické rady církve a 14. února tam diecézní rada uspořádala duchovní koncert, na kterém věřící spolu s bratrem biskupem Dr. Kupkou vzpomněli 45. výročí založení Církve československé. Další významnější událostí bylo přijetí svátosti křesťanského svěcení bratra Jiřího Pravoslava Adámka, syna tamního faráře. Do sboru pak nastoupila Jindřiška Svobodová, která zde po celý rok vykonávala bohosloveckou praxi.

Opravy se během roku 1965 neprováděly. Jako výdaj bylo v hospodářské zprávě uvedeno jen zakoupení magnetofonu pro zkoušky pěveckého sboru, mimořádných bohoslužeb nebo přednášek.

Rok 1966 proběhl ve volnější politické atmosféře. To bylo znát i v Husově sboru. Během roku se zvýšil počet dětí navštěvujících sbor. Byly rozděleny do tří oddělení. Broučci, starší děti a biřmovanci. Celkem se sešly v padesáti dvou shromážděních a na vánoční slavnosti s nadílkou. Dospělí se scházeli při pravidelných bohoslužbách, při kterých byla po celý rok uskutečňována sbírka, jež pomohla půjčkami obcím Krč, Hostivař a Horní Počernice. Celkem bylo vybráno 8 600,- Kčs. I toho roku byla stále velká poptávka o místa v kolumbáriu. Zaplněno bylo 404 schránek. Na balkoně jich nově přibýlo 26. Živých členů obce tehdy bylo 4 190, jejich počet tedy stále klesal.

Během roku 1967 byla vymalována liturgická síň a byly v ní instalovány zářivky. Kancelář sboru obdržela nový nábytek a bratr Kotyza dokončil a instaloval nové jesličky.

Kolem tematických skupin Josefa a Marie s Ježíškem v jeslích, anděla zvěstujícího pastýřům s ovečkami a tří mudrců s dary vyjadřují další postavy, že příchodem Spasitele se u nás změnil život člověka, a že byl člověk také obdarován. Je to naznačeno výjevů skutky milosrdenství: nasycení hladového, napojení žíznivého, oblečení nahého, projevení milosrdenství Samaritánovo, prohlédnutí slepého, uzdravení chromého a vykročení za Kristem. Umělec tvořil toto dílo v letech 1964-1967.⁹²

4.5 Roky 1968- 1978

V noci z 20. na 21. srpna 1968 armády Sovětského svazu, Maďarska, Bulharska, Polska a NDR zahájily operaci, jež vyústila v úplnou okupaci Československa. Třicet let po Mnichovu dostala čs. Armáda opět rozkaz neklást odpor, jen ojediněle se objevily pokusy o jiný, než neozbrojený pasivní odpor.⁹³ V celé zemi rostl živelný lidový odpor k okupaci. Invaze vojsk Varšavské smlouvy si k 3. září 1968 vyžádala 72 mrtvých, 266 těžce a 436 lehce raněných československých občanů.⁹⁴ Občany čekala nesvoboda. Církvi se však částečně podařilo osvobodit od komunistických idejí. Společenské změny se v tomto období promítly i do práce rehabilitačních komisí CČS.⁹⁵

Rehabilitační komise v CČS byly organizovány podle diecézí a zastřešeny ve své činnosti v Ústřední rehabilitační komisi. Někteří duchovní bez státního souhlasu projevíli v této době zájem o návrat do duchovenské služby CČS. Jiní se zajímali o určitý podíl na duchovenské činnosti v církvi.⁹⁶ Ve vršovickém sboru se v dubnu konal písňový koncert vysokoškolského sboru před zájezdem do Francie a Švýcarska. V modlitebně Na Kovárně probíhala výuka mladých. V říjnu byla vykonána zvláštní bohoslužba k 50. výročí vzniku samostatného Československa. V listopadu byla zvláštní ekumenická pobožnost vedená

---

⁹² *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovcích*, list 110

⁹³ MĚCHÝŘ, Jan. *O novodobých dějinách Československa*. Praha: MAGNET-PPRESS, 1991, s. 80, 81

⁹⁴ PERNES, Jiří. *České dějiny v datech*, 2. Praha: Albatros 2003, s. 552

⁹⁵ BUTTA, Tomáš - KUČERA, Zdeněk. *90 let Církve československé husitské*, 1. Praha: Blahoslav, 2010, s. 126

⁹⁶ BUTTA, Tomáš - KUČERA, Zdeněk. *90 let Církve československé husitské*, 1. Praha: Blahoslav, 2010, s. 127

bratrem prof. Dr. Horkým v esperantu. Co se budovy sboru týče, byly udělány opravy střechy, varhan a Stůl Páně byl ozdoben reliéfem „Bouře na moři“.⁹⁷

Na protest proti okupaci a ústupu od dřívější politiky se v Prze u kašny Národního muzea 16. ledna 1969 polil hořlavinou a poté zapálil dvacetiletý student Filozofické fakulty Karlovy univerzity Jan Palach. O tři dny později v nemocnici zemřel. Chtěl svým činem vyburcovat veřejnost z nečinnosti k odporu. Stejnou pohnutku měl i Jan Zajíc, druhá oběť sebeupálením (25. února 1969).⁹⁸ Pohřebního obřadu Jana Palacha se zúčastnili i někteří studenti a pedagogové Husovy fakulty (mezi nimi například profesor Zdeněk Trtík) a někteří věřící z náboženské obce Vršovice.⁹⁹ Tam se během roku 1969 uskutečnilo několik ekumenických shromáždění, která přispěla k vzájemnému poznání Církve římskokatolické, českobratrské evangelické, metodistické a husitské. Společné bohoslužby 21. března se v Husově sboru účastnilo 400 věřících a 29. května v kostele sv. Václava 800 věřících. Na podzim se sešli členové Rady starších Církve římsko-katolické, husitské a členové Rad ostatních církví v modlitebně Církve českobratrské evangelické, aby v počtu 100 posluchačů vyslechli přednášky profesorů bohosloveckých fakult na téma „Jak která církev věří, a o tom co církev jest“. 6. července pořádala Církev husitská na památku Mistra Jana Husa bohoslužbu v Betlémské kapli za účasti 1000 lidí. I tento rok musela Rada řešit problémy s kolumbáři. Projednala důstojné přemístění těch uren, o které se nikdo nestaral a zadala postavení kamenného pomníku s nápisem „Popel uren Husova sboru ve Vršovících“ na Bílkově loučce v urnovém háji na Zbraslavi. Tam měly být urny při obřadu za účasti věřících vysypány do jámy pod balvanem.¹⁰⁰ Tímto se v kolumbáriu uvolnily další prostory na urny. V jeho prostorách byla potíž s udržováním světla, vlivem zastaralé a opotřebované instalace elektrických rozvodů totiž hromadně praskaly žárovky. Ročně jich muselo být vyměněno až kolem tisíce. K definitivnímu vyřešení došlo až zavedením 220V.¹⁰¹ Husův sbor byl obohacen o dva reliéfy. Tyto reliéfy vytvořil bratr Kotyza. Stav příslušníků církve k 31. prosinci 1969 bylo 3972.

---

⁹⁷ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovících*, list 115

⁹⁸ PERNES, Jiří. *České dějiny v datech*, 2. Praha: Albatros 2003, s. 553

⁹⁹ BUTTA, Tomáš - KUČERA, Zdeněk. *90 let Církve československé husitské*, 1. Praha: Blahoslav, 2010, s. 128

¹⁰⁰ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovících*, list 117

¹⁰¹ Předělání proudu dokončeno v roce 1987

Roku 1970 vstoupila CČS s celou českou společností do období tzv. normalizace.¹⁰² Počátek normalizačního období v totalitní společnosti byl v CČS spojen s rozhovory nad tématy chystaného prvního zasedání 6. řádného sněmu církve.¹⁰³ Období normalizace se promítlo i do života obyvatel a duchovních v náboženské obci Vršovice. Úřady zakázaly plánované církevní setkání v Táboře a Chýnově, na které se chystali věřící z Husova sboru. Bratr Svoboda a bratr Souček uspořádali tedy zájezd do Tábora a Chýnova alespoň jako výlet. Akce měla velmi pozitivní ohlas. Jinak obec žila dál se svými starostmi. Jednou z hlavních věcí bylo, že záměr umístění těla Kristova na dřevěný kříž v liturgické místnosti nebyl z důvodu nemoci a vysokého věku bratra Kotyzy uskutečněn. Bratr však stále na díle pracoval. Velkým zklamáním bylo i to, že se opět nepodařilo získat zvon. Všechna jednání ohledně získání zvonu skončila bez úspěchu. Naopak pozitivní bylo, že se podařilo zlepšit slyšitelnost v liturgické síni pomocí instalace rozhlasového zařízení s reproduktory. I v tomto roce byl v urnovém háji na zbraslavské Bílkově loučce pietně vysypán popel z 27 uren, k nimž se v Husově sboru nikdo nehlásil. Místo bylo zakoupeno i do dalších let. Uvolněná místa v kolumbáriu se opět rychle zaplnila a sboru tím přibyly peníze do rozpočtu. V listopadu se v modlitebně sešly děti z Prahy a okolí ke vzpomínce na Jana Amose Komenského.

Na poli církevním proběhlo v roce 1971 první zasedání 6. řádného sněmu CČS konané ve dnech 16. a 17. října, které bylo řízeno patriarchou Novákem. Od 2. řádného sněmu se stalo prvním sněmovním setkáním, jež přijalo řadu usnesení ve věroučné sféře. Došlo zde k významnému usnesení o doplnění názvu Církve československé o slovo „husitská“. A především došlo k legalizování Základů víry CČS, nyní CČSH, jako její oficiální věroučné normy. V roce 1971 se Husův sbor znovu trápil značným úbytkem věřících. K němu docházelo z mnoha příčin. Hlavně úmrtím bratrů a sester zbylo z původního stavu 3 766 členů jen 3 669. Radu starších zejména trápilo, že mladá generace o sbor nejevila zájem. Aby byly večerní modlitby a besídky ozvláštněny podařilo se zakoupit plně přenosné elektrické varhany v ceně 20 850,- Kčs. Také se rozšířila knihovna. Byla obohacena o tituly *Cesta světla*, *Nový zákon*, *Bible bratrská* a další.

---

¹⁰² BUTTA, Tomáš - KUČERA, Zdeněk. *90 let Církve československé husitské*, 1. Praha: Blahoslav, 2010, s. 128

¹⁰³ BUTTA, Tomáš - KUČERA, Zdeněk. *90 let Církve československé husitské*, 1. Praha: Blahoslav, 2010, s. 129

Rokem 1972 se naplno ukázala normalizace. Náboženské obci byl oběžníkem sdělen výklad, jak postupovat při návštěvách z ciziny.¹⁰⁴ Při cestách do zahraničí byla oznámena novelizace oběžníku.¹⁰⁵ Dalším oběžníkem byl publikován výklad platných předpisů Ministerstva kultury ČSR o vydávání a rozšiřování nepřátelských tiskovin na úseku církevním.¹⁰⁶ Pro církevní rok 1972-1973 byly okresním církevním tajemníkem mimo jiné zaslány do Husova sboru biblické texty na kazatelský plán a témata na adventní pobožnosti.¹⁰⁷ Takovýmto přístupem byla definitivně zastavena svoboda kázání. Další velikou nepříjemností bylo, že v pátek 3. listopadu 1972 bylo v ranních hodinách zjištěno vloupání do kanceláře farního úřadu. Byl poškozen trezor a vypáčen stůl. Do sboru se dostavili příslušníci veřejné bezpečnosti, kteří sňali otisky prstů a sepsali protokol. Dne 6. listopadu sdělili, že pachatelé vloupání byli vzati do vazby. Finanční škoda naštěstí nebyla velká. U příležitosti životního jubilea 65. narozenin patriarchy Miroslava Nováka svolal 19. října 1972 do Husova sboru Ústřední mírový výbor mírové shromáždění.

Rok 1973 byl pro Husův sbor přelomový ohledně výzdoby liturgické síně. V Třebechovicích pod Orebem se naskytlá výhodná koupě dřeva v hodnotě 600,- Kčs. Rada starších této koupě využila. Dřevo posloužilo k výrobě křížku do liturgické síně. Bratr farář Adámek pak písemnou žádostí požádal bratra prof. Kruise, aby se ujal zhotovení Těla Kristova. Bratr Kruis souhlasil a zakázky se ujmul. Mimo pravidelných bohoslužeb se konaly každoroční hudební nešpory uskutečněné 28. ledna 1973. Během ledna vykonával v náboženské obci praxi bratr Jan Nedvěd. Na varhany hrál bratr Luboš Svoboda. V druhé polovině roku zahájil bratr farář Adámek cyklus kázání na téma „Apoštolské vyznání výry“.¹⁰⁸ V březnu poskytla Rada starších sociální příspěvek 1000,- Kčs bratru faráři Václavu Mikuleckému, který se ocitl v obtížné finanční situaci kvůli vážné nemoci. Samotní věřící ze sboru pořádali zájezd do Opočna, Nového Města nad Metují a Babiččina údolí, a v září uspořádali brigádu na úklid sboru. Odpracovali 558 hodin. V lednu 1974 byl do Vršovic přidělen na měsíční praxi bratr Jan Janota.

---

¹⁰⁴ Oběžník ÚK CČSH č.5/72

¹⁰⁵ Oběžník UK CČSH č.6/72

¹⁰⁶ Oběžník UK CČSH č.10/72

¹⁰⁷ Oběžník UK CČSH č.11/72

¹⁰⁸ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 133

Roku 1974 se Husova sboru opět dotkla normalizace. Počet členů již byl pouhých 3 188. Během ledna došlo ve sboru k nemilé události. Bratr farář Adámek byl požádán okresním církevním tajemníkem, aby upustil od pořádání večerů meditací a křesťanských písní. Večery probíhaly každý třetí pátek v měsíci. Vnější zásahy do programu církve se však netýkaly budovy sboru. Evangelická církev ze Slezska darovala Husovu sboru křtitelnicí, která byla bratrem Kruisem upravena a doplněna o dřevěné reliéfy. U dřevozpracujícího podniku pak byly objednány čtyři modřínové fošny na zhotovení kříže pro Corpus Christi.¹⁰⁹ V měsíci říjnu požádala manželka dánského velvyslance paní Mettbig Radu starších o svolení přehrávat na varhanech sboru. Žádosti Rada starších vyhověla. V závěru roku na Hod Boží vánoční předvedl pěvecký sbor pod vedením bratra Kruise málo známe koledy. Akce měla u věřících veliký ohlas.¹¹⁰

V roce 1975 počítala Rada starších s náklady na opravu Husova sboru. Odeslala proto na ONV¹¹¹ objednávku na zařazení oprav Husova sboru do plánu obnovy Prahy. Bratr Jiří Bůžek přislíbil vykonávat stavební dozor při obnově fasády a rekonstrukci elektroinstalace. Oprava elektroinstalace objektu byla objednána u PSO Praha.¹¹² Tento rok se také k velké radosti podařila oprava varhan včetně jejich vyladění. V lednu toho roku vykonala v Husově sboru praxi sestra Marta Janotová. Jaro však začalo velmi smutně, neboť na Zelený čtvrtek 27. března 1975 se v pražském krematoriu rozloučili věřící s bratrem Josefem Kotyzou, který zemřel následkem dopravní nehody ve věku 84. let. Velikonoční svátky pokračovaly, a tak na Velký pátek byly ve sboru zpívány Nešvercovy pašije. Krátce poté 6. dubna bratr farář Adámek oslavil spolu s příslušníky obce 35. výročí svého vysvěcení. 12. dubna 1975 se v Husově sboru konalo pražské diecézní shromáždění za účasti 210 delegátů. Po úvodní pobožnosti biskupa Dr. Kubky promluvil bratr Kadeřávek, a na závěr se pomodlil bratr farář Fišer. Shromáždění zvolilo funkcionáře do diecézní rady, kteří pak v závěru složili slib věrné služby.¹¹³ Následující velikou slavností bylo vztyčení nového kříže¹¹⁴ v liturgické místnosti. Starý kříž byl přenesen do modlitebny Na Kovárně.

---

¹⁰⁹ Corpus Christi- Tělo Kristovo

¹¹⁰ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 137

¹¹¹ ONV- Obvodní národní výbor

¹¹² PSO- Pražská stavební obnova

¹¹³ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 139

¹¹⁴ Kříž z modřínového dřeva, tmavě mořený, zapuštěný do podlahy. Za zkříženými břevny zapuštěný do zdi. Vrchol kříže se opírá o vrchní zeď. Celková výška je 440cm, rozpětí 270cm.

Poté bylo na nový kříž umístěno Tělo Kristovo a vymalováno kněžiště. Slavnostní vysvěcení proběhlo 18. května 1975.¹¹⁵ V pondělí 30. června před 16 hodinou přišlo do sboru několik dorostenek, účastnic celostátní spartakiády, ubytovaných ve vršovické čtvrti¹¹⁶. Zaujalo je prostředí sboru, zejména hudba interpretována bratrem Kruisem. Před uzavřením sboru přišla děvčata na kůr a prosila o dovolení dále poslouchat. Po krátké dohodě přivedla i své spolužačky. Na kůru bylo 107 osob, vesměs studentů čtyř brněnských středních škol. V improvizovaném koncertu byla hrána díla Bacha a Hegera. Po skončení posluchačky odměnily bratra Kruise velkým potleskem. Na oslavě 560. výročí upálení mistra Jana Husa vykonal bohoslužbu v Betlémské kapli bratr patriarcha Dr. Miroslav Novák za spoluúčasti pěveckého sboru z Vršovic.¹¹⁷ Adventní nešpory byly ve vršovickém sboru v neděli 30. listopadu. V bohatém programu účinkoval nejen místní pěvecký sbor, ale i pěvecký sbor ze Zbraslavi. Na Boží hod vánoční byly vysluhovány slavnostní bohoslužby k 45. výročí otevření vršovického sboru. Sloužil bratr farář František Adámek spolu s patriarchou Dr. Miroslavem Novákem. Bratr Kruis předal bratru patriarchovi jménem Rady starších obraz, který k této příležitosti namaloval. K 31. prosinci 1975 bylo evidováno již jen 3 077 členů.¹¹⁸

V lednu 1976 byl na praxi do Vršovic přidělen bratr Josef Lojda. Při bohoslužbě 11. ledna bylo připomenuto 56. výročí založení církve. 20. ledna 1976 provedli odborníci z Výtvarné služby expertizu nástěnných obrazů akademického malíře Rudolfa Adámka, spojenou s předběžným odhadem nákladu na jejich restauraci, který by měl činit 20 000,- Kčs. 25. ledna proběhlo za přítomnosti 70 pozvaných účastníků v prvním patře sboru shromáždění „úcty a vděčnosti“. Jako čestní hosté byli uvedeni bratr Dr. Josef Mrázek a bratr Rudolf Horský. Na programu byla četba, recitace a zpěv národních písní. Na elektro varhany doprovázel bratr Dr. Rudolf Kubánek a diecézní rada uspořádala ve vršovickém sboru 28. března hudební nešpory, u kterých kázal bratr farář Josef Minařík. 11. dubna 1976 se konaly netradiční bohoslužby spojené s recitací Křížové cesty se scénickou hudbou Dr. Rudolfa Kubánka. Recitoval Rudolf Kvíz¹¹⁹. V neděli 25. dubna vykonal bohoslužby spolu

---

¹¹⁵ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovících* list 148

¹¹⁶ Celostátní 4. Spartakiáda

¹¹⁷ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovících* list 150

¹¹⁸ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovících* list 153

¹¹⁹ Herec, člen Městských divadel Pražských.

s bratrem farářem Adámkem patriarcha Dr. Miroslav Novák, který také udělil svátost manželství dceři bratra faráře Evě Adámkové a Petru Sedláčkovi. Na sklonku léta začaly konečně práce na elektroinstalaci. V jejich rámci bylo rekonstruováno a po mnoha letech dáno opět do provozu osvětlení ochozu na věži sboru. Místo zářivkového osvětlení byly v Kamenickém Šenově objednány nové lustry. Do konce roku byly částečně provedeny výměny měděných plechů střešní krytiny. V rámci generálních oprav byly ve sboru nahrazeny nevhodné plynové radiátory za moderní plynová kamna. Avšak mnozí řemeslníci prováděli svou práci nedbale. Zedníci vážně poškodili vzácný Kotyzův reliéf na Stole Páně. Koncem listopadu se konaly ve sboru hudební nešpory věnované varhaníkovy bratrovi Jaroslavovi Tůmovi, synovi faráře z Čáslavi a Pražské informační středisko pořádalo v rámci vycházek „Památky v Praze“, prohlídku Husova sboru. Na štědrý den ve 23 hodin byly během bohoslužby zpívány koledy. Na Silvestra 31. prosince proběhla každoroční bohoslužba na konec roku.¹²⁰

Ústředí církve CČSH vyhlásilo rok 1977 rokem Dr. Karla Farského. V lednu 1977 si připomněla náboženská obec 57. let založení církve. V březnu se Rada starších téměř v plném počtu zúčastnila okrskového shromáždění ve sboru na Vinohradech. V dubnu byly ukončeny práce na generální opravě elektrorozvodu a během května bylo vymalováno. Návrh malby kostelních částí objektů vypracoval bratr KrUIS a osobně na provádění malby dohlížel. Protože se díky lešení staly dostupné i nástěnné malby Rudolfa Adámka, provedl bratr KrUIS s bratrem Hofmanem jejich vyčištění a potom generální rekonstrukci. Tím obec ušetřila 20 000,- Kčs za opravu. V době malování 22. května až 18. června 1977 byl sbor uzavřen. Věřící se proto scházeli ve sboru na Vinohradech.¹²¹ Na podzim byla provedena oprava kříže a části střechy. V říjnu navštívil Husův sbor a zároveň se zúčastnil bohoslužby farář luteránské církve v Dánsku, pan Leif Volk Madsen se svou paní. Zástupci Rady starších navštívili spořilovskou náboženskou obec. Po prohlídce nutných oprav se rozhodli vypomoci částkou 10 000,- Kčs. Odpoledne 27. listopadu se konaly ve Vršovicích hudební nešpory. Dr. Rudolf Jedlička zazpíval v českém a německém jazyce písně Johana

---

¹²⁰ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích* list 158

¹²¹ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 160

Sebastiana Bacha.¹²² Po radostné pŕlnoční mši 24. prosince navštívil 25. prosince sbor patriarcha a připomenul 47. výročí postavení vršovického sboru.¹²³

Během celého roku 1978 probíhal v Husově sboru cyklus přednášek o křesťanské službě. Bratr farář Adámek učinil rozhodnutí podávat večeri Páně všem, kteří budou chtít přijímat, při každé bohoslužbě.¹²⁴ Během roku byly pořádány dva krásné modlitební večery. Nejprve dne 10. ledna 1978 proběhl ve sboru modlitební večer spolu se zástupci evangelické církve a 5. února 1978 při něm bylo čteno z kroniky a vzpomínáno na začátky založení Husova sboru. Tento večer proběhl za účasti 38 pozvaných. 24. září 1978 se ve vršovickém sboru konaly slavnostní bohoslužby, během nichž byl Jan Janota vysvěcen na kněze bratrem biskupem Kupkou, Dr. Horským a bratrem Adámkem.¹²⁵ Bohoslužby za zemřelé 1. listopadu probíhaly s varhanní hudbou v podání bratra Kruise a se zpěvem Zdeny Dvořákové¹²⁶. Při bohoslužbě 12. listopadu vzpomněl bratr farář Adámek na příslušníky církve husitské, kteří zahynuli během okupace. Jmenovitě vzpomněl V. Bendla, J. Peška a J. Opletala. Hospodářská zpráva roku 1978 obsahovala informaci, že během června jednala Rada o zadání výtvarné výzdoby budoucí Farského síně výtvarnici Brigitě Silné z Benešova a prohlídla si ukázky její práce. V prosinci sestra Kalná uložila do kolumbária popel svého manžela, zdejšího bývalého bratra faráře.

4.6 Roky 1979-1989

V zimě roku 1979 potrápil členy Církve (již opět ubylo, a to na celkový počet 2 694) nejen komunistický režim, ale i netypická, chladná zima. Od 1. ledna do 20. ledna 1979 dosahovaly mrazy až k -20 stupňům. Během 20. ledna došlo k havárii střechy na Husově sboru. Po dlouhodobém sněžení a mrazech nastala onen den obleva. Sníh na střeše tál, ale

---

¹²² Dr. Rudolf Jedlička, člen Národního divadla zpíval bez nároku na honorář

¹²³ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovících*, list 166

¹²⁴ František Adámek tak učinil sdělení i v časopisu *Teologická revue* č.5/79, článek však vyšel až po jeho smrti

¹²⁵ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovících*, list 169

¹²⁶ Zdena Dvořáková byla členka orchestru Národního divadla.

okapy a svodové trubky zůstaly zamrzlé. Proudý tající vody prosakovaly střechou a stékaly po vnější i vnitřní straně levé stěny kostela na kůr, do farní kanceláře a do modlitebny Na Kovárně. Podnik Stavoservis, který v předchozím roce ukončil opravu střechy, uvedl, že neshledal závady, které byly příčinou havárie. Přesto v rámci záruční lhůty projevil ochotu po vyschnutí poškozenou malbu všech místností opravit. V únoru v modlitebně Na Kovárně proběhlo tradiční „shromáždění úcty a vděčnosti“ s četbou z kroniky a vzpomínkami. JUDr. Mrázek, sestra Růžičková a sestra Štěpánková vzpomínali na minulá léta. V březnu pak byly při postních nešporách zpívány nové písně bratra Kruise. Jako hosté přišli patriarcha Dr. Miroslav Novák, biskup bratr Kupka a vikář bratr Minařík. O velikonočních bohoslužbách 12. až 16. dubna 1979 naposledy vystoupil pěvecký sbor. Po tomto vystoupení byl definitivně rozpuštěn. Velice smutná událost se stala v Husově sboru 10. srpna, kdy zemřel bratr farář František Adámek. S bratrem se rozloučili příslušníci sboru 17. srpna. Do liturgické síně se s ním přišlo rozloučit mnoho lidí. Za všechny poděkoval bratr patriarcha Dr. Miroslav Novák, který prosil Boha o dar síly pro rodinu zemřelého. Jako zastupující farář převzal Adámkovu funkci mezi 18. srpnem a 30. září 1979 bratr vikář Minařík. Dne 1. října nastoupil nový farář bratr František Slavík a 7. října byl slavnostně bratrem biskupem Dr. Kupkou do náboženské obce uveden. Během prosince využil bratr Kruis postaveného lešení, sloužícího k odstranění havárie z ledna a opravil poškozený obraz Cyrila a Metoděje. Tím ušetřila náboženská obec značnou finanční hotovost, a proto věnovala částku 4 000,-Kčs na opravu modlitebny v Karlových Varech, která vyhořela.

Rok 1980 vyhlásila církev CČSH rokem jubilejním. Od založení Církve československé uběhlo 60 let a od založení Husova sboru 50 let. K tomuto výročí umístil bratr Hofman s pomocí sestry Filipi v kostele Husova sboru vedle vchodu textilní malovaný závěs „Kázání na hoře“ od bratra Kruise. Rok 1980 byl též rokem 565. výročí upálení mistra Jana Husa. U jeho příležitosti se v Kostnici v NSR¹²⁷ konal Československý týden. V budově koncilu byl v den výročí otevřen Husův dům s expozicí věnovanou Husově životu a dílu a jeho odkazu v podobě husitského hnutí. V pražském Husově sboru se v lednu scházely sestry sboru, aby nadepsaly a naplnily obálky s pastoračním dopisem k jubilejnímu roku církve, který bratr patriarcha napsal svým věřícím. O postních nešporách 16. března byl čten z kůru text „Od zahrady Getsemanské po Golgotu“. Poté

---

¹²⁷ NSR – Německá spolková republika

následovalo hudební vyjádření obsahu textu a v závěru byla zapěna píseň „Ukřižovaný Kriste“. Dubnový velikonoční týden s pobožnostmi a bohoslužbami 3. až 7. dubna probíhal bez varhaníka.¹²⁸ V květnu bylo v Kralupech nad Vltavou u dřevozpracujícího podniku zakoupeno dřevo na reliéfy do síně Rady. Práci přislíbil vykonat bratr Kruis. Bratr farář Slavík jednal se sestrou Silnou o pojetí malířské výzdoby v síni Farského. V červnu se Rada starších rozhodla darovat obci Michle částku 10 000,- Kčs pro budoucí Michelský sbor. Tradiční adventní nešpory v Husově sboru se konaly 30. listopadu. Přišli na ně i hosté z obce Zbraslav. Pod vedením tamního bratra faráře Valuty zazpívali spirituály „Padal déšť“ a „Přijdu já“. Sestra Treglerová¹²⁹ zazpívala novou píseň bratra Kruise. V prosinci při adventní pobožnosti posloužili i prof. doc. Kubáně a doc. Dr. Kubíková z Husovy fakulty. Během adventu provedl bratr Kruis dvě přednášky u varhan, s nimiž zájemce důkladně seznámil. Půlnoční bohoslužby s hrou na varhany bratra Kruise se zúčastnilo 500 lidí. Při slavnostní bohoslužbě 25. prosince posloužili k 50. výročí založení sboru bratr patriarcha Miroslav Novák s bratrem farářem Slavíkem. 21. ledna se konalo výroční shromáždění ke zhodnocení činnosti. Přítomno bylo 24 příslušníků sboru a bratr vikář Josef Minařík. Shromáždění řídila sestra Treglerová, která také předala zprávu o činnosti Rady starších. Zprávu o činnosti farního úřadu podal bratr farář Slavík. K 31. prosinci 1980 bylo evidováno 2 623 příslušníků vršovického sboru.

Rok po 60. výročí ČČSH slaví občané roku 1981 další 60. výročí. Tentokrát jde o výročí založení Komunistické strany Československa. Toto výročí již členové Husova sboru slavili jen z donucení. Záznamy z kroniky sboru¹³⁰ z roku 1981 hovoří o tom, že 22. února se konalo výroční shromáždění, na němž bylo rozhodnuto, že církevní daň bude v po celý příští rok 30,- Kčs na osobu. Záznamy ze života obce se zmiňují, že 12. dubna hrál Bratr Kruis při čtení pašijí na varhany. 24. června pak provedl sborem mladé slepce z hudební školy ve Vršovcích. 1. července nastoupil do Husova sboru jako administrativní pracovník Rostislav Štěpka.¹³¹ V rámci generální synody se 14. srpna konaly v Husově sboru nešpory.¹³² Během církevního sněmu probíhajícího 15. a 16. srpna zvolili delegáti

---

¹²⁸ Bratr Kruis vycestoval na Velikonoce do Říma, kde obdržel 1. cenu za svou píseň „Já vím“.

¹²⁹ Předsedkyně Rady starších.

¹³⁰ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovcích*, list 174

¹³¹ Rostislav Štěpka - bývalý farář ze Žižkova

¹³² Zpívala sestra Kadeřábková, na varhany hráli prof. Blecha a prof. Kruis

patriarchu Dr. Rostislava Nováka. V říjnu se za účasti generálního sekretáře Konfederace evropských církví C. Williamse, konala imatrikulace studentů Husovy fakulty. Šlo o významnou návštěvu Husova sboru, jelikož hlavní snahou Konfederace bylo budovat ekumenický dialog mezi křesťany na Východě a na Západě, a tím ukázat, že železná opona mezi církvemi neexistuje. 13. listopadu se konalo předvolební okrskové shromáždění. Na něm byl zvolen do funkce pražského biskupa bratr Durchánek.¹³³ V prosinci hrál bratr Kruis v každém adventním odpoledni na varhany. Půlnoční bohoslužbu sloužil bratr farář Čepelka. Co se budovy sboru týče, během roku 1981 byla provedena generální oprava suterénu Na Kovárně, která si vyžádala 60 000,- Kčs, byly opraveny lavice ve sboru. Dosavadní používání svítiplynu bylo změněno na užití zemního plynu. Před vánoci byla ještě provedena výměna měchů u varhan, jež stála 5 000,- Kčs.

V roce 1982 probíhal život v náboženské obci klidně. Po celý rok sestry navštěvovaly jubilanty s malými pozornostmi a přáními. Celkem to bylo 122 návštěv. Tyto akce získaly velký ohlas. Během roku 1982 byla provedena oprava vodovodního řádu, proběhlo vymalování zasedací síně a kanceláří. Dále pak došlo na lakování skříněk v kolumbáriu a na opravu varhan. V říjnu byl vykraden archiv Husova sboru. Po nahlášení na služebnu Veřejné bezpečnosti bylo sděleno Radě starších, že tuto událost vede VB v patnosti. Hry na varhany s nově opravenými měchy se při bohoslužbách ujal bratr Kubánek, výjimečně byl zastupován bratrem Kruisem. Varhanní doprovod byl také při biblických hodinách, nešporách a Dušičkových slavnostech. Stav věřících k 31. prosinci byl 2481 osob.

Roku 1983 bylo ve sboru hlavním úkolem dát do pořádku služební nově uvolněný byt pro bratra faráře Slavíka. Samozřejmě se také prováděla běžná údržba a nutné opravy. 26. března se za účasti bratra biskupa Durchánka a dvě stě třiceti delegátů celé diecéze v Husově sboru konalo diecézní shromáždění. Do náboženské obce byla přidělena na duchovní praxi sestra Stanislava Votavová, které bylo po praxi uděleno jáhenské svěcení. Na zbraslavský hřbitov bylo tento rok z kolumbária Husova sboru odvezeno 49 uren, jejichž obsah pak byl pietně rozptýlen. Koncem října byly členům Husova sboru zaslány obětinky, které pak byly doplněny jmény zemřelých a upevněny na dva velké věnce. Oba

---

¹³³ Dosavadní vedoucí tajemník pražské diecéze.

byly 1. listopadu položeny na Stůl Páně. Rok tradičně za zpěvu věřících zakončila 24. prosince půlnoční bohoslužba.

Zatímco se roku 1984 konala celostátní konference učitelů, jejímž hlavním tématem bylo důraznější prosazování cílů „socialistické školy“ v Husově sboru probíhala výuka náboženství pro pouhých 8 žáků. Je tedy nabíledni, že duchovnímu životu i církvi se v ČSSR i nadále nedařilo. Život v Husově sboru se i přes nízký počet věřících nezastavil. V únoru 1984 se konaly nešpory pro mladé, s recitací básní. 24. března 1984 se za účasti bratra biskupa Durčánka konalo diecézní shromáždění. Na nešporách 1. dubna zpíval Stanislav Seidl.¹³⁴ Během května probíhaly pravidelné májové pobožnosti, vždy jednou týdně. V říjnu 1984 přijali v Husově sboru Jindra a Tomáš Buttovi¹³⁵ svátost svěcení kněžstva. Přítomni byli také bratr biskup Tuček, prof. Dr. Kubař, tajemník Dr. Buchar, předsedkyně Rady starších sestra Treglerová, bratr farář Jeluška a mnozí další. V listopadu navštívila při nešporách sbor paní Magros¹³⁶ z Lipska, která se tou dobou účastnila ekumenického shromáždění v ČSSR. Na půlnoční bohoslužbě 24. prosince zazpívali manželé Janotovi a 26. prosince zazněla *Česká mše vánoční* Jana Jakuba Ryby v podání OKD Prahy 4.¹³⁷ Během roku uvolnila rada starších 1 500,- Kčs na úpravu bytu v přízemí, který se uvolnil, a do nějž se následně nastěhoval bratr Václav Skála, který přijal funkci sbormistra v Husově sboru.

1. února 1985 nastoupila do Husova sboru sestra Božena Straková jako pomocná duchovní a stala se velkou pomocnicí bratra faráře. V březnu v Husově sboru vykonala dvě bohoslužby sestra farářka Hana Slavíková z náboženské obce Praha Modřany. Během diecézního shromáždění 30. března kázal v Husově sboru bratr farář Čepelka z náboženské obce Hostivař. 6. červenec byl dnem 570. výročí upálení Mistra Jana Husa. Proto dokonce na veřejném místě, a to v Paláci kultury proběhla bohoslužba, kterou vykonal bratr biskup Durčánek. Téhož dne proběhla k uctění jeho památky bohoslužba v Betlémské kapli, kterou vedl bratr patriarcha Miroslav Novák. Obou akcí se zúčastnilo mnoho příslušníků vršovické náboženské obce i mnoho laiků. Tento rok byl na výročí bohatý. 7. července se za účasti kardinála Františka Tomáška a státního tajemníka Vatikánu Agostina Casaroliho

---

¹³⁴ Stanislav Seidl, člen Národního divadla.

¹³⁵ Tomáš Butta, současný patriarcha církve ČČSH.

¹³⁶ Paní Magros, členka luteránské církve v Lipsku.

¹³⁷ OKD - obvodní kulturní dům

na Velehradě sešlo u příležitosti 1100. výročí úmrtí svatého Metoděje mohutné shromáždění zhruba 100 tisíc věřících. Státní moc se snažila učinit z pouti římskokatolické církve mírovou slavnost, což skončilo fiaskem (ministra kultury s jeho projevem vypískali). Pouti předcházela podpisová akce žádající papeže Jana Pavla II, aby přicestoval do Československa. Papež vydal k této příležitosti encykliku *Slavorum Apostoli*.¹³⁸ V roce 1985 byly v objektu Husova sboru provedeny nutné adaptace a bratr Josef Pospíšil vypracoval plán adaptace nově uvolněného bytu pro bratra Petra Skálu. Další adaptace byla provedena v bytu Na Kovárně, který se rovněž uvolnil. Opravy a adaptace byly provedeny za částku v celkové výši 81 000,- Kčs. Dále proběhla oprava střechy, rekonstrukce hromosvodů, malířské a natěračské práce a čištění odpadů až do veřejné kanalizace.

Roku 1986 navštívil Husův sbor pěvecký sbor z Kadaně, řízený hudebním skladatelem Klausem Lyngbyem, s varhanním doprovodem paní Ully Kirastinové¹³⁹. Pražský biskup bratr Durchánek udělil ve Vršovicích jáhenské svěcení sestře Strakové a bratru Kubínovi. Během roku byla dokončena adaptace místnosti v ulici Na Kovárně. V celém sboru bylo odvodněno suterénní zdivo, omláceny omítky a byl dán souhlas ke zřízení plynového vytápění sboru. Byla též vymalována východní a západní strana modlitebny, a byly provedeny drobné opravy objektu.

18. září zaslali představitelé opozičního hnutí Československá demokratická iniciativa jménem padesáti československých občanů poslancům Federálního shromáždění ČSSR dopis vyzývající k zahájení demokratizace politických i veřejných poměrů. Požadovali zrušení všeobecně uplatňovaných kádrových zásad řízení, odstranění cenzury apod. Bylo tedy jasné, že protikomunistické cítění společnosti je velice silné. Lepších časů se měly dočkat i církve, životy věřících Husova sboru však měly ovlivnit až události příštího roku. V roce 1987 byl po rezignaci pražského biskupa bratra Durchnka správcem diecéze jmenován bratr farář Slavík a byl též navržen na jednoho ze dvou kandidátů na funkci biskupa. V průběhu roku bylo dokončeno vymalování bohoslužebního sálu. Během května byla provedena revize účetních dokladů. Vše bylo shledáno bez závad. V pořádku se nacházely i prostory v kolumbáriu.

---

¹³⁸ PERNES, Jiří. *České dějiny v datech*, 2. Praha: Albatros, 2003, s. 571

¹³⁹ O těchto umělcích nedokáži nic bližšího dohledat.

V lednu 1988 zorganizoval katolický aktivista A. Navrátil 31 bodovou akci za odluku církve od státu a za obnovu náboženských svobod (jmenování nových biskupů, farářů, kněží, obnovení bohoslovecké fakulty v Olomouci, obnovení řeholních společností, svobodné vyučování náboženství apod.). Akci podpořil i kardinál František Tomášek. Bylo soustředěno na 600 tisíc podpisů.¹⁴⁰ V dubnu kardinál František Tomášek vydal pastýřský list, ve kterém požadoval nevměšování se státu do vnitřního života církve.¹⁴¹ Během roku 1988 probíhaly v Husově sboru biblické hodiny na kůru, s varhanní hudbou v podání bratra Kruse. I když jen pro 2 067 věřících. Ministr kultury umožnil výuku náboženství pro základní školy. Kolik rodičů tuto možnost využilo, však v kronikách nelze dohledat. Během roku 1989 bylo několik setkání Rady starších. V březnu byla přečtena účetní zpráva. V dubnu se hovořilo o volbě biskupa. Po zmatečném sčítání hlasů bylo nutno volbu v říjnu opakovat. V květnu bylo doporučeno odeslat na potřebu diecézní rady 3 000,- Kčs, což bylo také schváleno. Dále se rada shodla na nejnútnejším vybavení místností v ulici Na Kovárně. Tyto místnosti měly být používány k přespání hostů církve. V září přečetl bratr farář Slavík dopis z obce Modřany, ve kterém bylo poděkování za poskytnutý finanční dar. Další hmotnou pomoc v hodnotě 35 000,- Kčs poslal Husův sbor, který měl již jen 2 011 členů, do obce Modřany v říjnu 1989.¹⁴² V Praze na Albertově začala 17. listopadu v 16 h řádně ohlášená a povolená studentská manifestace k uctění Jana Opletala za účasti asi patnácti tisíc vysokoškoláků. Nato následoval pietní akt na Vyšehradě. Část davu postupovala do středu města podél Vltavy k Národní třídě, kde došlo k brutálnímu zásahu příslušníků VB¹⁴³ a pohotovostního pluku SNB¹⁴⁴. Ten vyvolal všeobecné rozhořčení veřejnosti a bezprostřední protestní akce, které přerostly ve státní převrat, jenž byl pro svůj mírumilovný průběh i provázenou euforií nazýván „sametovou“ revolucí.¹⁴⁵

---

¹⁴⁰ PERNES, Jiří. *České dějiny v datech*, 2. Praha: Albatros, 2003, s. 573

¹⁴¹ PERNES, Jiří. *České dějiny v datech*, 2. Praha: Albatros, 2003, s. 574

¹⁴² *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 198

¹⁴³ VB - veřejná bezpečnost

¹⁴⁴ SNB - sbor národní bezpečnosti

¹⁴⁵ PERNES, Jiří. *České dějiny v datech*, 2. Praha: Albatros, 2003, s. 578

4.7 1990-2000

V roce 1990 nastala uvolněná atmosféra, která panovala ve společnosti i církvi. Se svobodou projevu začala svobodná kázání a věřící mohli zcela svobodně posílat své děti na náboženství. Po tolika letech útlaku toho však využil málokdo. Stát se začal také zabývat restitucemi církevního majetku. Husovu sboru ve Vršovicích žádný nemovitý majetek zabaven nebyl. Dostalo se mu ale finanční náhrady. Církev československá husitská dostala celkem 3,1 miliardy Kč. Co se zabavených listin, farních knih a matrik týče, tyto dokumenty již Husův sbor zpět nezískal, byly totiž zničeny. V Husově sboru nejprve proběhla řada okrskových, diecézních i sněmovních setkání, jež se pokoušela zpětně posoudit chování církve, jejich předáků i jednotlivých duchovních. Během těchto setkání se hledaly výhledy pro budoucí život a práci církve, bohužel spíše v diskuzích nežli koncepčně.¹⁴⁶ Začátek roku se v Husově sboru nesl ve znamení výročí 60 let od roku, kdy zde byla poprvé sloužena bohoslužba. Z té doby prý byly zapsány do kronik vzpomínky pamětníků, tyto kroniky však byly v roce 1982 z velké části zcizeny. V únoru se konalo výroční shromáždění náboženské obce ve Vršovicích, ve kterém se projednávalo budoucí hlasování o volbě nového patriarchy. Navržen byl bratr Dr. Salajka, který si svoji kandidaturu zatím promýšlel. V květnu bylo na Radě starších rozhodnuto o pronájmu suterénních místností, z čehož by sboru plynuly finanční prostředky. V listopadu rezignoval na členství v diecézní Radě bratr farář Slavík.

V březnu 1991 se na biblické hodině hovořilo o volbě patriarchy. Patriarchou byl zvolen bratr Štěpánek.¹⁴⁷ Dále bylo sděleno, že bratr farář Slavík odchází, a na jeho místo bude přidělen bratr farář Palčovič. 11. června 1991 se bratr farář Slavík rozloučil s věřícími z Vršovického sboru, jimž poděkoval za společně strávená léta. Bratr odešel po dvanácti letech a šel sloužit do náboženské obce Hostivice. Během léta se bratr farář Palčovič seznámil se svým působištěm a v září zahájil modlitbou Radu starších. Oznámil, že počet míst v lavicích sboru bylo nyní 220 míst, což bylo o 100 míst více. Také byly znovu naladěny varhany. Rada starších byla v listopadu informována o akcích na prosinec. Měla proběhnout Mikulášská nadílka, spojená s ochotnickým divadelním představením.

---

¹⁴⁶ SALAJKA, Milan. *Portrét církve Československé Husitské*. Praha: Blahoslav, 2007, s. 30

¹⁴⁷ Bratr Štěpánek, do té doby brněnský biskup

V prosinci na poslední bohoslužbě poděkovala sestra Stará Bohu za každý den života a popřála všem víru a naději v roce 1992.¹⁴⁸

V lednu 1992 navrhl bratr farář Palčovič při jednání Rady starších darovat částku 10 000,- Kčs na Výbor dobré vůle.¹⁴⁹ To bylo schváleno. V únoru 1992 se bratr farář Palčovič nemohl zúčastnit Rady starších, protože vykonával bohoslužbu v jiné obci. Při Radě starších ho zastoupil bývalý biskup bratr Durchánek. Ten informoval o nutnosti opravy věže, výměně okenních skel a nového nátěru oken. Dále informoval o budoucí návštěvě asi třiceti duchovních z Německa, a o poukázání částky 12 000,- Kčs Kojeneckému ústavu u Pardubic.¹⁵⁰ V dubnu byl podán ke kontrole přehled pokladních knih. Vše bylo shledáno v pořádku. Také opravu věže se podařilo dokončit. Na Velký pátek 16. dubna 1992 byly zpívány pašije a píseň „Vstal z mrtvých Kristus Spasitel“. V září byla proplacena faktura ve výši 143 000,- Kčs za klempířské práce. S rokem 1992 se věřící rozloučili tradiční bohoslužbou 31. prosince. V jakém počtu nevíme, kronika se o této informaci 1990 až 1993 odmlčuje.

V únoru 1993 na Radě starších bylo rozhodnuto o zakoupení skříní pro 1. patro. V dubnu bratr farář informoval Radu starších o nutnosti přijetí ještě jednoho duchovního. V září se na svátek sv. Ducha konal pěvecký koncert, který předvedl sbor za Stuttgartu. Bohoslužbu v září vykonal ve Vršovicích bratr farář Palčovič s evangelickým pastorem, jehož jméno se neuvádí. S několika věřícími poté navštívili modlitebnu církve evangelické ve Vršovicích. V říjnu byl schválen příspěvek 1 000,- Kč k zakoupení Bible pro krajany. V listopadu požádal bratr farář Radu starších o schválení nákupu nových zpěvníků v počtu 100 ks. V prosinci proběhla kontrola stavu kolumbária a bylo stanoveno vypracovat novou smlouvu pro plátce uren.¹⁵¹

Rok 1994 přinesl do náboženské obce Vršovice mimořádný klid. Zlepšil se chod farní kanceláře. Bylo rozhodnuto pojistit sbor. Kronika praví, že v tomto období se po dlouhých letech zvýšila účast členů na bohoslužbách. Sbor tehdy měl 1 885 příslušníků. Během roku začal bratr farář Palčovič pořádat bohoslužby v domově důchodců v Praze na Hájích. Byly navázány kontakty s evangelickou církví, což bylo ukázáno výměnou duchovních při

---

¹⁴⁸ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 205

¹⁴⁹ Výbor dobré vůle byl založen 1990 Olgou Havlovou, manželkou prezidenta Václava Havla

¹⁵⁰ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 207

¹⁵¹ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 210

bohoslužbách. Vršovický sbor během roku poskytl půjčku 50 000,- Kč náboženské obci v Hostivicích, Zbraslavi 39 000,- Kč a obci na Vyšehradě 10 000,- Kč. V únoru navštívil Vršovický sbor představitel episkopální církve v USA reverend W. A. Norgren. Během pobytu se mu věnoval bratr Palčovič, který tak využil svojí vynikající znalosti anglického jazyka. Dalším americkým hostem byl pastor z amerického Old Salemu, který 11. června spolu s bratrem farářem Palčovičem vykonal slavnostní bohoslužbu. V květnu bohoslužbu ve Vršovicích vykonal bratr profesor Jan Blahoslav Lášek¹⁵². 2. až 5. září 1994 se konal zájezd do Paříže, kam spolu s bratrem Palčovičem vycestovalo 18 věřících. V Paříži byli ubytováni v prostředí teologické fakulty La Faculte de Theologie. Bratr farář spolu s tamním pastorem celebrou bohoslužbu, jež proběhla česko-francouzsky. Na církevním sněmu 20. září 1994, byl zvolen nový patriarcha bratr Špak. V prosinci seznámil na Radě starších bratr Palčovič přítomné se svým rozhodnutím opustit z rodinných důvodů vršovický sbor a přesídlit do náboženské obce Klatovy. Do Klatov odešel se svojí ženou Lenkou, farářkou z náboženské obce Vyšehrad, a se svým tchánem, bývalým biskupem bratrem Durchánkem.¹⁵³

Na doporučení státní správy začala používat obec v roce 1995 název „Náboženská obec CČSH Praha – Vršovice“ a registrovala se jako právnická osoba u ministerstva kultury ČR. V červnu 1995 se za zpěvu „Odcházím k bratřím svým“ rozloučila náboženská obec s odcházejícím bratrem Palčovičem. Rada starších napsala na diecézi žádost, aby se na uvolněné místo vrátil bývalý farář bratr Slavík. Rozhodnutím bratra biskupa ale nastoupil 23. května do funkce faráře bratr Antonín Jelínek. Nástup nebyl bezproblémový. Bratr byl velmi rozdílné povahy než jeho předchůdce, i když jako on byl velmi vstřícný a milý. Jeho bohoslužby byly nyní spojeny s hrou na kytaru. To do kostela sice přivedlo mnoho mladých lidí, starší věřící si však na tento nový trend dlouho nemohli zvyknout. Obec vzpomínala na bratra Palčoviče a počátkem října uspořádala výlet do Klatov. Tam se věřící zúčastnili bohoslužby a besedy s bratrem Palčovičem. Po celý rok probíhaly pravidelné bohoslužby jak ve sboru, tak i v domově důchodců v Praze na Hájích. Na základě rozhodnutí Rady starších byl prostor sboru zapůjčen na bohoslužby církvi evangelické, která během porevoluční restituace majetku přišla o svůj objekt, který byl navrácen jeho

---

¹⁵² Jan Blahoslav Lášek, teolog a církevní historik, nyní proděkan pro výzkum a zahraniční styky Husitské teologické fakulty, vědecký pracovník komeniologické skupiny při FÚ AV ČR

¹⁵³ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 213

majiteli. Během roku byly opraveny varhany, natřeny okna a dveře sboru.¹⁵⁴ V prosinci 1995 nastoupil na zkrácený úvazek do funkce druhého faráře bratr ThDr. Jiří Silný¹⁵⁵.

Během roku 1996 se náboženská obec Husova sboru stala hostitelským místem Ekumenické akademie úzce spolupracující s Evangelickou akademií v Míšni. Bratři faráři Antonín Jelínek a Jiří Silný jednali 30. dubna 1996 o spolupráci s farářem bavorské evangelické církve v obci Regenu a o návštěvě faráře církve bavorské luteránské. Toto jednání přineslo nové kontakty se zahraničím. Sestra Jana Kalinová se zapojila do práce s mládeží, která nyní ve velkém počtu začala navštěvovat sbor. Sestra Kalinová přednášela v maturitních ročnících gymnázia na Albertově dvě přednášky na téma „Křesťanství a víra“. Ve spolupráci s bratrem Jelínkem uspořádala 3. až 5. května 1996 v Husově sboru diecézní shromáždění mládeže. Během června také připravila a provozovala stanový tábor mládeže na Šumavě, který měl velký ohlas. Mládež se v duchu víry a morálních hodnot snažil pomoci časopisu *Cesta* ovlivňovat bratr farář Jelínek, který byl jeho šéfredaktorem. Navázal také kontakt se staršími věřícími, kteří se opět začali vracet na bohoslužby. Zástupci náboženské obce se též zúčastnili oslav 95. výročí povýšení Vršovic na město. Bratr farář poté přihlásil budovu Husova sboru k zařazení mezi kulturní památky a požádal magistrát o částku 1 500 000,- Kč na jeho rozsáhlou rekonstrukci. Magistrát poskytl částku 500 000,- Kč. Ta byla využita k dokončení nátěru oken a opravě zastaralých elektrických rozvodů. Na konci roku 1996 měla náboženská obec i přes příliv mládeže jen 1460 členů.¹⁵⁶

Rok 1997 byl zasvěcen duchovní péči o mládež, které se věnovali oba bratři faráři z Vršovické náboženské obce. Do obce nastoupil na praxi student Husitské teologické fakulty Zdeněk Bohuslav, který se do práce s mládeží zapojil velmi rád. Bohoslužby se toho roku konaly pravidelně každou neděli dopoledne v Husově sboru a odpoledne v domově důchodců v Praze na Hájích. Biblické hodiny vedli bratři Jelínek, Blahoslav a bývalý učitel náboženství bratr Matouš. Bratr farář Jelínek toho roku zajistil opravy přední fasády sboru a pod kůrem v modlitebně dal vybudovat zvukotěsnou místnost pro děti, kde

---

¹⁵⁴ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 218

¹⁵⁵ ThDr. Jiří Silný, nar. 1959, je duchovním Církve československé husitské, překladatelem, publicistou a pedagogem, studoval teologii v Praze a Berlíně.

¹⁵⁶ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 220

si mohly hrát během bohoslužby a nerušily dospělé. Během roku přijeli do Husova sboru návštěvníci z Francie, Švýcarska a Německa, přijel též zájezd věřících z evangelické církve bavorského Regenu. Němečtí hosté věnovali sboru 250,- DM na práci s dětmi.¹⁵⁷ Jelikož se ve sboru začaly množit krádeže, bylo rozhodnuto ukládat křtitelnicu do místnosti pro děti, a dát zhotovit mříže do služebního bytu bratra Jelínka. Nejvíce sbor poznamenala krádež Brožíkova obrazu *Hus před koncilem kostnickým* z chodby před liturgickou síní. Rozhodnutím Rady starších byl navýšen poplatek za uložení ostatků v kolumbáriu, a byl zaveden přísnější režim používání varhan. Počet věřících během roku klesl, staří členové umírali a další mladí se nehlásili. Celkový stav k 31. prosinci 1997 bylo 1428 osob.¹⁵⁸ V roce 1998 došlo ke změně duchovní správy Náboženské obce Vršovice. K 1. květnu ukončil z rodinných důvodů svou činnost bratr farář Antonín Jelínek. Bratr požádal o přeložení do Uhlířských Janovic. Bratr biskup Hradský na uvolněné místo prozatím dosadil bratra Jiřího Silného, dosavadního druhého duchovního. Bratr Silný se ujal své funkce za pomoci sestry Boženy Strakové a bratra Zdeňka Bohuslava. Bratr Bohuslav nastoupil do náboženské obce po ukončení Husitské fakulty a zároveň zde plnil náhradní vojenskou službu. Vedl biblické hodiny a i jinak se věnoval mládeži. Úspěšně se zapojil do vydávání časopisu *List vršovického sboru CCŠH*.¹⁵⁹ Během roku pokračovaly setkání s evangelickou a metodistickou církví. Na slavnost 40. výročí založení sboru v Regenu byla vyslána delegace devíti členů z Vršovic. Děti a mládež zas se sestrou Kalinovou a bratrem farářem Silným navštívily Pasov. Sestra Kalinová se stala členkou výkonného výboru Světové rady církvi a zúčastnila se 8. valného shromáždění této rady v Hazare v africkém Zimbabwe. V únoru a březnu se během malování liturgické místnosti věřící scházeli na bohoslužby v zasedací místnosti v prvním patře sboru.¹⁶⁰ Mimo pravidelných bohoslužeb byly v roce 1998 uspořádány koncerty a tři výstavy.¹⁶¹ Pak Husův sbor zasáhla velká rána. Zemřel totiž bratr profesor Kruis.¹⁶² Z důvodu nedostatku financí nebyly uskutečněny opravy budovy sboru. Z bezpečnostních důvodů však byly instalovány mříže k zakrytí kotlů.

---

¹⁵⁷ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 224

¹⁵⁸ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 225

¹⁵⁹ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 227

¹⁶⁰ v prvním patře sboru

¹⁶¹ koláže M.Sadílka, grafika F. Skály, fotografie z Kambodži od MUDr. Polreicha

¹⁶² dlouholetý člen sboru, varhaník a výtvarník

V roce 1999 náboženská obec Vršovice čekala na nového faráře. Bratr ThDr. Silný byl totiž jmenován do funkce pouze na přechodnou dobu. Na pravidelné nedělní bohoslužby v Husově sboru se scházelo zhruba 50 věřících. Po vyřešení problému s vhodnou místností se začaly konat i pravidelné bohoslužby v Domově důchodců na pražských Hajích. 28. února 1999 udělil pražský biskup Hradský¹⁶³ kněžské svěcení bratrovi Zdenku Bohuslavovi v Husově sboru. V květnu se členové náboženské obce setkali s bývalými duchovními Husova sboru, s bratry Palčovičem, Jelínkem a Slavíkem. V listopadu se novým pražským biskupem stal bratr Karel Bican¹⁶⁴. Rada starších z Vršovic mu dne 17. listopadu složila slib věrnosti. Znovu proběhlo několik společných bohoslužeb s církví luteránskou a církví augšpurského vyznání. Kromě *Listu vršovického sboru CČSH*, začal vycházet nový informační *Věstník Husova sboru ve Vršovicích*. Velkou kulturní událostí mimo varhanních koncertů byl Literární večer Bohumila Hrabala spojený s výstavou *Pestrý život*.¹⁶⁵ V budově sboru proběhlo během roku malování kanceláří a kolumbária. Pro potřeby farní kanceláře byl zakoupen počítač. Opět se šířily krádeže. Byly zcizeny dveře od nahrávací kabiny a oznamovací tabule z chodby. Z finančních prostředků poskytla vršovická náboženská obec půjčku vy výši 20 000,- Kč náboženské obci Nymburk, a náboženské obci Uhlířské Janovice poskytla 34 000,- Kč.¹⁶⁶

V roce 2000 oslavila Československá církev jubileum. Od jejího založení uběhlo 80 let. Od března 2000 působil ve funkci faráře Zdeněk Bohuslav. V této souvislosti byl zproštěn funkce bratr farář Silný. Bratr Silný se sestrou Kalinovou následně ze sboru odešli. Bratr farář Bohuslav sloužil bohoslužby pravidelně v neděli v Husově sboru a nepravidelně v domově důchodců v Praze na Hajích. Biblické hodiny probíhaly ve středu v Husově sboru. Ve středu dopoledne byly pro maminky s dětmi zavedeny modlitební chvíle. Netradiční akcí bylo opisování Bible v rámci ČSB¹⁶⁷, které se konalo 3. května. V květnu byla svolána společná večeře pro mladé lidi. Pozváni byli i členové jiných církví.¹⁶⁸ Pro mladé také zorganizoval bratr farář Bohuslav ve spolupráci s bratrem Jelínkem dětský

---

¹⁶³ René Hradský, nar. 23. srpna 1935, funkci pražského biskupa CČSH vykonával v letech 1989-1999

¹⁶⁴ Karel Bican, nar. 25. dubna 1951, funkci pražského biskupa CČSH vykonával v letech 1999-2007

¹⁶⁵ *Pestrý život* - výstava na téma Soužití lidí různých národností

¹⁶⁶ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 233

¹⁶⁷ ČSB – Česko sepisuje *Bibli*

¹⁶⁸ účastnilo se 14. osob

tábor nedaleko Uhlířských Janovic. Stanovalo tam 32 dětí.¹⁶⁹ Do Uhlířských Janovic se v hojném počtu vydali i členové obce. Prohlédli si tam bývalou židovskou synagogu, nyní určenou pro nový tamní Husův sbor. Tělesně postiženému členovi sboru Martinu Sadílkovi byla poskytnuta asistenční služba a bylo mu umožněno autorské čtení jeho básnické sbírky *Pavučina duše*. Čtení proběhlo v modlitebně sboru.¹⁷⁰ 14. prosince se duchovní všech církví Prahy 10 sešli při ekumenickém shromáždění v Husově sboru. Další velká akce se konala 16. prosince. Ten den byl za účasti několika věřících z Vršovic slavnostně otevřen Husův sbor v Uhlířských Janovicích. Pro velký zájem věřících založil bratr Bohuslav internetové stránky, ty využívalo asi 90 věřících. Na tyto stránky umístila sestra Anna Hladíková, posluchačka Husovy teologické fakulty, soupis knihovny Husova sboru, který sepsala v rámci letní praxe. I tento rok docházelo ke krádežím. Byly zcizeny čtyři sošky z Jeslíček. Naštěstí byly objeveny v bazaru a vráceny zpět. Velký šok způsobila krádež uren z ušlechtilých kovů v místním kolumbáriu. Proto byl objekt opatřen sinějším osvětlením a byl do něj omezen přístup. Během roku byly dokončeny opravy dětského koutku, který byl vybaven koláží výtvarnice Jany Machalíkové, zobrazující Noemovu archu. Nezbytné bylo i naladění varhan, které si vyžádalo částku 10 500,- Kč. Na doporučení Rady starších bylo rozhodnuto pronajímat varhany jen na potřeby výuky prof. Černého. V Husově sboru proběhly toho roku dvě výstavy fotografií autorů A. Dvořákové a V. Fischera. V březnu proběhla výstava fotografií na téma život v Jižní Africe, v září pak výstava Děti v dětském domově v Podkarpatské Rusi. Koncem roku oslavil Husův sbor 70 let svého založení. K tomuto výročí se tiskly pohlednice a rozeslaly se pozvánky zhruba sedmdesáti hostům. Slavnostní bohoslužbu k založení vysluhovali bratr patriarcha Špak a pražský biskup bratr Bican. Na bohoslužbě se sešli i všichni žijící duchovní, kteří ve sboru sloužili, a starosta městské části Prahy 10 Jiří Veselý.¹⁷¹ V roce 2000 evidoval Husův sbor 1285 věřících.

4.8 Nedávná současnost

---

¹⁶⁹ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 237

¹⁷⁰ Asistenční službu poskytoval ve svém volném čase bratr farář Bohuslav

¹⁷¹ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 239

V současné době vede Husův sbor ve Vršovicích farář David Frýdl¹⁷², který zde působí od roku 2002. Bratr farář se podílí na řadě akcí a na obnově Husova sboru. Pod jeho vedením bylo opraveno a znovu svou kulturní činnost zahájilo Divadlo Mana. Bratr farář nejen zajišťuje zviditelnění Husova sboru na veřejnosti, ale podílí se také na velké řadě kulturně sociálních akcí. Kazatelskou práci zajišťují v Husově sboru sestra Adéla Frýdlová¹⁷³ a bratr Oldřich Nováček¹⁷⁴. Sbor i nadále vede své webové stránky založené bratrem Bohuslavem. Pokračuje též výuka dětí Awana, kterou v současné době navštěvuje 9 dětí. Čtyři z nich patří k evangelické církvi a pět z nich jsou děti faráře Frýdla. Bohoslužby ve sboru probíhají každou neděli a jednou měsíčně se slouží bohoslužby v domově seniorů Vršovický zámek. Detailnější informace ze současnosti nejsou v archivu k dispozici, neproběhla totiž ještě roční uzávěrka. Za příklad současných aktivit ve sboru tedy poslouží rok 2015.

Jedna z prvních akcí pořádaných v roce 2015 byla účast Husova sboru v mezinárodním setkání poutníků z Taizé. Několik účastníků bylo ubytováno v rodinách členů Husova sboru ve Vršovicích. Další účastníci byli ubytováni v Divadle Mana. Za druhé to byla akce, při které účastníci vstoupili do nového roku modlitebním ztišením, které se konalo v Husově sboru.¹⁷⁵ Krátce potom proběhlo slavnostní otevření a posvěcení ekumenické kaple v Domově seniorů, v tzv. Vršovickém zámečku. Římskokatolický biskup Václav Malý¹⁷⁶ ji za účasti zástupců ekumeny posvětil. Tato kaple od té doby pravidelně, týden co týden, slouží duchovním potřebám obyvatel domova. Při bohoslužbách se v ní pravidelně střídají zástupci tří vršovických církví. Jsou to církve českobratrská, katolická a husitská. Za církev husitskou se při bohoslužbách střídají bratr farář David Frýdl a bratr kazatel Oldřich Nováček. V březnu vystupoval na komponovaném večeru v Husově sboru bratr Lukáš Lhořan, bývalý přední aktivista muslimské komunity v České republice a následný konvertita od islámu ke křesťanství. Jeho svědectví aktuálně doplnilo stávající společenskou situaci, v roce 2015 výrazně poznamenanou islamistickými teroristickými

---

¹⁷² David Frýdl, nar. 1974, vystudoval Husovu teologickou fakultu Univerzity Karlovy

¹⁷³ Adéla Frýdlová, manželka faráře Davida Frýdla

¹⁷⁴ Oldřich Nováček, nar. 1972, od 1. 3. 2015 kazatel Husova sboru

¹⁷⁵ Zpráva faráře pro Výroční shromáždění náboženské obce Církve československé husitské v Praze 10-Vršovice za rok 2015

¹⁷⁶ Václav Malý, nar. 1950, římskokatolický duchovní a pomocný biskup pražský

útoky a migrační krizi. Od března se stal sbor místem, kde se pravidelně scházely věřící ženy z různých církví, organizované ve společnosti YWCA. Během zimních měsíců byly horní místnosti Husova sboru poskytnuty schůzkám Svazu důchodců.¹⁷⁷ V dubnu se konal v Divadle Mana festival křesťanského dramatického umění “Dny dobrých zpráv“, a to ve spolupráci s církví Křesťanské společenství a s dalšími církevními subjekty. V červnu proběhla v Divadle Mana prezentace knížky Simony Vlkové *Najít světlo ve tmě*, v níž se její autorka vyrovnává se ztrátou dospívající dcery. Prezentace se zúčastnili i další rodiče, kteří utrpěli podobnou ztrátu. Dále se v červnu konal komponovaný večer „Ke kořenům“, který byl věnován posledním věcem člověka a kultuře pohřbívání. Zde však byla účast velmi nízká.¹⁷⁸ V červnu se věřící s bratrem farářem Frýdlem zúčastnili slavnostního odhalení Husova kamene v Záběhlicích, který byl obnoven zásluhou Obce baráčníků spořilovské náboženské obce. V srpnu odjeli věřící na sborovou dovolenou do Krkonoš na chatu Pergamentka. Pro účastníky byl organizován večerní duchovní program. Říjnový komponovaný večer byl věnován automobilům Aero, a při té příležitosti byla veřejnosti představena restaurovaná unikátní opona v Divadle Mana, jejíž oprava probíhala v letních měsících roku 2015. Malířské práce na oponě vykonal pro Husův sbor pan malíř Miloš Karel, který postupně opravil originální malbu v podobě automobilu Aero. V listopadu proběhl večer poezie a hudby Aloise Volkmana¹⁷⁹, verše recitoval Josef Somr¹⁸⁰. V prosinci jako každoročně probíhaly koncerty, pořádané v kostele. Proběhlo zde také několik školních akademií, vánočních besídek a dalších pořadů, během kterých Husův sbor navštívily stovky lidí.¹⁸¹

Celý rok 2015 se nesl ve znamení 600 let od mučednické smrti Mistra Jana Husa. Diecézní rada CČSH podpořila projekt tří divadelních představení k výročí jeho úmrtí v Husově sboru ve Vršovicích částkou 10 000,- Kč. Jednalo se o uvedení hry *Jan Hus* od Josefa Kajetána Tyla, *Návrat mladého prince* od Alejandra Guillerma Roemmerse a *Hus až do*

---

¹⁷⁷ Viz. Zpráva faráře pro Výroční shromáždění náboženské obce Církve československé husitské v Praze 10-Vršovice

¹⁷⁸ Viz. předchozí

¹⁷⁹ Alois Volkman, nar. 1937 lékař a básník, pracující s úspornou formou verše, člen CČSH

¹⁸⁰ Josef Somr, nar. 1934 český herec, v současnosti působící v divadle Viola

¹⁸¹ Zpráva faráře pro Výroční shromáždění náboženské obce Církve československé husitské v Praze 10-Vršovice za rok 2015

konce od Miloše Štědrone¹⁸². Během roku probíhala i pravidelná setkávání. Bohoslužby s výsluhou večere Páně, rozhovory nad Písmem¹⁸³, schůze Rady starších, modlitební chvíle, komponované večery v Divadle Mana, sborová posezení u kávy a čaje po bohoslužbě, a působí zde klub Awana¹⁸⁴. V tomto roce musel Husův sbor čelit i nepřízní počasí. Větrná bouře poškodila střechu kostela. Oprava si vyžádala částku 21 000,- Kč, která však byla naštěstí uhrazena z pojistné smlouvy. Jedinými finančními výdaji, které Rada starších odsouhlasila, tedy byly náklady na pořízení kovového zábradlí u vchodu do divadla a výdaje spojené s restaurováním jeho vstupních dveří¹⁸⁵. Výrazným faktorem v ekonomice náboženské obce v roce 2015 byly příjmy spojené se zavedením desátkové praxe. Vybraná částka sloužila převážně na účely sociálního charakteru. Náboženská obec přímou finanční pomocí podporovala vybrané jednotlivce i organizace a uvolňovala prostředky na podporu mise a evangelizace¹⁸⁶. Ačkoli měl v roce 2015 Husův sbor 665 členů, desátky pravidelně odvádělo 9 lidí.¹⁸⁷

---

¹⁸² Viz. předchozí

¹⁸³ Pravidelná výuka náboženství.

¹⁸⁴ Ve 20. století našel kazatel Lance Latham z Chicaga způsob, jak oslovit mládež, která nechtěla chodit v neděli do kostela. Vymyslel program Awana. Od roku 1973 působily kluby programu Awana po celé Kanadě. Od 21. Století působí Awana ve více než 100 zemích. Vychovává děti k učenictví a víře v Ježíše Krista. Během sedmiletého kurzu se děti naučí nazpaměť 250 biblických veršů.

¹⁸⁵ Zápis ze schůze rady starších 23. ledna 2015

¹⁸⁶ Zpráva o hospodaření Náboženské obce ČČSH v Praze 10 – Vršovicích v roce 2015

¹⁸⁷ Viz. Matriční zpráva Náboženské obce za rok 2015

5. Bratři faráři

5.1 Jaroslav Bendl

Narodil se 11. března 1913 ve Vídni. Studoval reálné gymnázium v Náchodě a bohosloví na Husově bohoslovecké fakultě v Praze. Na kněze byl vysvěcen 24. června 1934 v Náchodě biskupem východočeské diecéze Stanislavem Kordulem. Poté v letech 1934 – 1939 působil jako duchovní v Brusnici nad Hronem, od roku 1939 do roku 1942 v Sázavě nad Sázavou a ve Vršovicích působil v letech 1942 – 1943. Ve své pastorační práci, kterou konal s neobyčejnou pílí a láskou, získal mnoho lidí pro věc Kristovu.¹⁸⁸

V kronice se doslova píše: „Ani on zde dlouho nepůsobil. Byl zatčen a o jeho pobytu není nic známo.“¹⁸⁹ Později se z kroniky dozvídáme, že: „Jaroslav Bendl v březnu 1943 byl předvolán na gestapo do Petschkova paláce. Jaroslav nezapíral duchovní odpor proti okupantům. Nepopíral, že v jeho kázání znělo: „Lhostejnosti a lhostejným vděčí tyrani za to, že se drží. Ale stojíme zde my, kteří jsme si slíbili, že budeme svou svobodu jak tělesnou, tak duchovní hájit celým svým životem.“¹⁹⁰ Jaroslav podepsal protokol výslechu. Přicházeli členové gestapa z jiných kanceláří, aby spatřili člověka, který se nepokouší o záchranu a svou pravdivostí si zhoršuje situaci. Ještě týž den byl zatčen a převezen do Pankrácké věznice. Na jeho spis bylo připsáno: „Návrat nežádoucí“. Jaroslav Bendl byl deportován do Osvětimi. V koncentračním táboře Osvětim II - Březinka večer 16. října 1943 zemřel následkem naprostého vyčerpání těla ve věku pouhých 30 let. Jaroslavova snoubenka od něj získala dopis na rozloučenou až v letech 1947, v němž se uvádí: „Pamatuj, že také já budu šťastnější, ovšem zde na zemi ne, ale tam u Boha, uvidím-li Tvé štěstí. Jinak jsem se všeho vzdal.“¹⁹¹

5.2 František Kalný

---

¹⁸⁸ Osobní třístránkový výkaz. Archiv ČČSH

¹⁸⁹ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 49

¹⁹⁰ *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovicích*, list 50

¹⁹¹ Novinový článek od Z. Krušiny, výstřížek vložen do kroniky

Narodil se 13. listopadu 1908 v Puklici, v okrese Jihlava a zemřel 26. listopadu 1978 v Praze. Studoval reálné gymnázium v Jihlavě (1924 - 1928), poté studoval na československé bohoslovecké fakultě v Praze a první státní zkoušku složil 24. února 1939.¹⁹² Po válce, v roce 1947, vykonal druhou státní zkoušku. Do církve československé nastoupil 9. prosince 1930. Jáhenské svěcení proběhlo 29. června 1932 a kněžské svěcení 29. června 1933 v Žižkově sboru na Praze 2. Od 1. července 1933 do 31. října 1937 působil jako zastupující farář ve Zvoleně na Slovensku. Funkci pomocného duchovního v Praze v Nuslích prováděl od 1. listopadu 1937 do 21. července 1939. Následně působil v Praze ve Vršovicích. Nejprve od 1. srpna 1939 do 21. června 1942 jako zastupující farář a od 22. června 1941 do 31. října 1942 působil jako farář. Odtud přešel do Sázavy nad Sázavou, kde působil jako zastupující farář od 1. listopadu 1942 do 31. května 1945, a poté se vrátil do Vršovic. Jednomu nedobrovolnému přeložení na základě nevyhovujícího kádrového profilu unikl v 50. letech. Ve Vršovicích tedy působil až do 30. srpna 1960, kdy byl diecézní radou odvolán. Od 1. září 1960 do 30. září 1974 pracoval jako farář na Smíchově. 28. října 1939 se oženil s Jaroslavou Motyčkovou.¹⁹³ Z kroniky o něm víme, že se narodil na Vysočině, a k víře ho vedla maminka. Ta mu od malička vštěpovala mravní zásady. V dospělosti působil nejprve jako učitel náboženství a později se stal duchovním a farářem. Mezi farníky byl velmi oblíben nejen jako výborný kazatel, ale hlavně pro svoji vlídnou povahu. Vždy měl pro každého vlídné slovo. Na jeho promluvy chodily všechny generace. V nejednom případě za ním jeho ovečky přijížděli, i když byl přeložen.

5.3 František Adámek

Narodil se 27. října 1916 v Mladošovicích u Třeboně. Studoval na gymnáziu v Benešově od 1927 do 1936. Na bohoslovecké koleji církve československé v Praze studoval v letech 1936 až 1940. První státní zkoušku složil 19. října 1938 a druhou 20. října 1940. Na jáhna byl vysvěcen 26. března 1939 a na kněze 7. dubna 1940 v Dejvicích. Působil jako

---

¹⁹² Na sklonku 1939 byla většina bohoslovců převedena na místa učitelů náboženství. Dále však bydleli na kolejích církve. Jejich soustředění zde umožnilo pokračování výuky i po uzavření vysokých škol. ÚR CČSM usilovala v této době o uchování některých forem výuky bohosloví z nacisty uzavřené fakulty.

¹⁹³ Osobní třístránkový výkaz. Archiv CČSH. Vydáno archivářem

pomocný duchovní v Plzni - východ od 7. dubna 1940 do 31. srpna 1940, na Zbraslavi nad Vltavou 1. září 1940 do 30. června 1942, v Praze na Vinohradech od 1. července 1942 do 31. března 1944 a v Praze na Smíchově od 1. dubna 1944 do 15. července 1945. V pražských Košířích působil nejprve jako zastupující farář od 16. července 1945 do 9. října 1948 a ve funkci faráře od 10. října 1948 do 31. srpna 1950. V Přerově nad Labem působil ve funkci zastupujícího faráře od 1. září 1950 do 28. února 1955. Poté působil jako farář na Dobříši od 1. března 1955 do 30. srpna 1960. Vršovickým farářem se stal 1. září 1960 a působil tam až do své smrti 10. srpna 1974. Dne 12. července 1941 byl sezdán s Jiřinou Kohoutovou.¹⁹⁴ O jeho životě z kroniky víme, že když byl ve 4. ročníku vysoké školy, přišlo nařízení od nacistů školy zavřít. Bratr Adámek začal tedy místo svého studia učit děti náboženství. Mládeži a dětem se potom věnoval až do konce svého života. Byl předsedou okruhu Jednoty mládeže na Zbraslavi a řídil několik mládežnických časopisů.¹⁹⁵ Počáteční nedůvěru v Husově sboru překonal svědomitým vyučováním evangelíí a svým specifickým přístupem k věřícím. Za svého života byl vystaven útisku ze strany komunistického režimu. Jednou byl proti své vůli přeložen. Z archivních materiálů vyplývá, že statní personální politika byla v CČSH prováděna v součinnosti s prorežimně orientovanými představiteli církve.

---

¹⁹⁴ Osobní třístránkový výkaz. Archiv CČSH. vydáno archivářem

¹⁹⁵ Názvy časopisů nelze dohledat

Závěr

V předložené práci jsem měla možnost se v historických dokumentech, a to především v Kronice Husova sboru, dočíst, že během let jeho existence, bratři faráři a členové Rady starších pečlivě zaznamenávali veškeré informace týkající se sboru. Jednalo se jak o informace o duchovních službách, které sbor poskytoval věřícím, tak o informace o duchovních samých. Lze se zde dočíst nejen, kdy byl který bratr jmenován do funkce vršovického faráře, nebo byl naopak odvolán, ale i o jejich osobních životech. Dále se zde dočítáme, jak fungoval sbor coby instituce, to znamená, že víme, kdy byly prováděny jaké stavební práce, opravy na budově, kdy bylo co pořízeno a kdy, bohužel i zcizeno. Z pramenů vychází, že sbor se nejednou potýkal s finanční krizí, že byl někdy nucen žádat o pomoc stát, v době kdy však byla jeho finanční situace dobrá, byl vždy připraven poskytovat finanční dary a půjčky jiným sborům. Zajímavé je, že data z kronik pokrývají v podstatě celou jeho historii, ač byly některé kroniky zcizeny. Jako zdroj doplnění informací posloužili tehdy hojní pamětníci. I díky nim máme dodnes možnost se dočíst, jakým způsobem ovlivňovala historie fungování Husova sboru.

Projdeme-li zápisy z kroniky od založení sboru v roce 1930 až do současnosti, jasně z práce vyplyne, že původní počet jeho členů byl 8 179. Počet věřících pak do roku 1937 utěšeně stoupal až k počtu 9 207. Během válečných let, ačkoli byla církev Hitlerem trpěna, mnoho jejích členů zahynulo jak v Německu, kam byli násilně deportováni na nucené práce, tak kvůli svým protinacistickým postojům, pokud se k nim znali veřejně. Počet bratrů a sester se tedy v poválečných letech snížil na pouhých 5 375. Od této byl zaznamenán nárůst, jelikož církev po traumatických létech války skýtala lidem útěchu a situace ve společnosti ještě nebyla ovlivněna proticírkevnímu přístupu Komunistické strany. V roce 1951 byl nejvyšší počet věřících v poválečném období. Napočítáno bylo 7 080 členů. Od této chvíle tento stav nezadržitelně klesal. Věřící se veřejným přihlášením se k církvi vystavovali nebezpečí perzekuce. Mnoho z nich proto církev opustilo a po pádu režimu zůstalo v pražském Husově sboru pouhopouhých 2011 věřících. Takto zdecimovaná církevní obec po pádu komunismu se již nikdy nevzpamatovala. I přes to, že věřícím již nehrozí žádné sankce a svou víru mohou volně praktikovat, nemají o ni zájem. Přese všechny snahy bratrů farářů, kteří se v porevoluční době věnovali práci s mládeží,

víme, že roku 2015 bylo v Husově sboru vedeno 665 členů. Můžeme jen doufat, že přicházející léta přinesou zlepšení.

Summary

**The Czechoslovak Hussite Church in Prague – Vršovice,
past and present**

Jana Pokorná

The introductory part of the thesis describes the historical situation in the Catholic Church at the beginning of 20th century and the difficulties, or better say conflicts that led to the founding of The Czechoslovak Hussite Church. Further on the thesis deals specifically with funding of The Hussite Church in Prague – Vršovice.

In next chapter I described the site itself in terms of location and history of the Prague's borough in which the Church was built. As the building itself is very interesting from architectural point of view, I looked into its ground plan, a specific building technique that was used and the stages of its construction. Many details about its interior decorations and furnishing are mentioned throughout the main fourth chapter "The life in the religious community of the Hussite Church in Vršovice". This chapter is preceded by a short third part of this thesis, dedicated to Jirásek's Theatre (nowadays called The Mana Theatre).

The third part follows in logical order the information about the Church building because Jirásek's Theatre is inseparably connected to it. In this part I have described its existence since its founding until today. It had undergone many changes not only in terms of its interior but also in terms of the ownership.

The fourth and most important part of this thesis is focusing on events and historical facts that had happened in the Czechoslovak Hussite religious community in the Vršovice district of Prague throughout its existence (from the year 1930 till present). It deals with its development, its economic, educational, organisational, promotional and social activity. Certain political and historical circumstances that influenced the life in the community are also mentioned.

The final part of the thesis concentrates on two clerics who in my opinion well represented the spirit and believes of Hussite Church and who had huge impact on lives of members of Hussite religious community in Prague's Vršovice.

Seznam použité literatury

Prameny:

- [1] ANGLER, Jiří - DOMANICKÝ, Petr - EBEL, Martin. *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách* 1. vyd. Praha: Academia, 2004, 443 s., ISBN 80-200-0969-8.
- [2] BUTTA, Tomáš - KUČERA, Zdeněk. *90 let Církve československé husitské*, 1. Praha: Blahoslav, 2010, s. 79, ISBN 978-80-7000-047-2
- [3] ČAPKA, František. *Dějiny země koruny české v datech*. Praha: Libri, 1998
- [4] FRÝDL, David. *Obrázky ze starých Vršovic*, rukopis-soukromý archiv, nevydáno
- [5] GEBHART, Jan - KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny země Koruny České XIV.*, 1. Praha: Paseka 2006, s. 173, ISBN 80-7185-582-5
- [6] GEBHART, Jan - KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny země Koruny České XV. a.*, 1. vyd. Praha: Paseka, 2006, s. 670, ISBN 80-7185-582-0
- [7] GEBHART, Jan - KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny země Koruny České XV. b.*, 1. Praha: Paseka, 2007, s. 47, ISBN 80-7185-264-3
- [8] KLIMEK, Radomír - HOFMAN, Petr. *Velké dějiny země Koruny České XIV.*, 1. vyd. Praha: Paseka, 2002, s. 55, ISBN 80-7185-425-5
- [9] *Kronika náboženské obce Církve československé husitské ve Vršovcích*, nestránkováno
- [10] MĚCHÝŘ, Jan. *O novodobých dějinách Československa*. Praha: MAGNET-PPRESS, 1991
- [11] NAVRÁTIL J. *Předpjaté betonové konstrukce*, CERM Brno, 2008
- [12] PERNES, Jiří. *České dějiny v datech*, 2. Praha: Albatros, 2003, s. 163-167, ISBN 80-00-01214-6
- [13] SALAJKA, Milan. *Portrét církve Československé Husitské*. Praha: Blahoslav, 2007, ISBN 80-7000-876-8
- [14] ŠPLÍCHAL, Bedřich. *Paměti obce Vršovické u Prahy, Vydáno na oslavu povýšení obce této na město*. Praha: Městské zastupitelstvo, 1902

Sekundární literatura:

- [1] Matriční zpráva Náboženské obce za rok 2015
- [2] Novinový článek od Z. Krušiny, výstřížek vložen do kroniky
- [3] Oběžník ÚK CČSH č.5/72
- [4] Oběžník UK CČSH č.6/72
- [5] Oběžník UK CČSH č.10/72
- [6] Oběžník UK CČSH č.11/72
- [7] Osobní třístránkový výkaz. Archiv CČSH
- [8] Přípis diecézní Rady z 1. 8. 1960 č. j. 35/60
- [9] Výnos říšského protektora v zastoupení Čechách a na Moravě o vyhlášení civilního výjimečného stavu ze dne 27. 5. 1942 článek 1 (VB1RPROT.§ 527)
- [10] Zápis ze schůze rady starších 23. ledna 2015
- [11] Zpráva faráře pro Výroční shromáždění náboženské obce Církve československé husitské v Praze 10 - Vršovice za rok 2015
- [12] Zpráva o hospodaření Náboženské obce CČSH v Praze 10 – Vršovicích v roce 2015

Elektronické zdroje:

[1] http://vega.nkp.cz/arl-muz/cs/detail-muz_us_auth-j0000002-Adamek-Rudolf-18821953/?disprec=6&iset=1

[2] www.zamberk.cz/index.php?ids=402